

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет іноземних мов
Кафедра англійської мови**

**Нетрадиційні форми організації навчання англійської мови
як засіб підвищення мотивації учнів середньої школи**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Виконала:

студентка 6 курсу, 607 групи

Корсей Світлана Сергіївна

Керівник:

кандидат філологічних наук,

доцент Павлович Т.І.

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № _____ від _____ 2023 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Єсипенко Н.Г.

Чернівці – 2023

Abstract

KORSEY, Svitlana, 2023. Non-traditional forms of educational process for increasing pupils' motivation in the secondary school. [M.A. Thesis]. – Yurii Fedkovych Chernivtsi National University. Faculty of foreign Languages / English department. – Supervisor: Assoc. Prof. Tetyana Pavlovyh, PhD. Chernivtsi, 2023. 86 p.

The research highlights the theoretical principles of the non-traditional forms of organization of training, the description of the theoretical issues of non-traditional forms, its essential elements, basic stages, determining the teacher's role, identifying ways of implementations and application of non-traditional forms into the language learning process, as well as solving problems encountered in teaching language through. The research raises the problem of the importance of using non-traditional forms of training that facilitate the motivation intensification. The basis of the modern paradigm of education are such scientific and theoretical concepts as student-oriented learning, individualization and differentiation of educational activities, the formation of motivation to learn, self-development of students.

Key words: non-traditional forms of organization of training, motivation, classes in a foreign language, formation of professional mobility, learning process.

Анотація

КОРСЕЙ, Світлана. 2023. Нетрадиційні форми організації навчання англійської мови як засіб підвищення мотивації учнів середньої школи [Магістерська робота]. – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Факультет іноземних мов / Кафедра англійської мови та літератури. – Науковий керівник. канд. наук Павлович Тетяна, доцент. Чернівці. ЧНУ. 2023. 86 с.

Дане дослідження присвячено теоретичним принципам нетрадиційної форми організації навчання, опису теоретичних основ нетрадиційних форм, базових елементів та стадій уроку, визначення ролі вчителя, окреслення шляхів введення та застосування нетрадиційних форм організації навчання та вирішенню проблем, з якими можливо зіштовхнутися в рамках даного процесу. Розвідка окреслює питання важливості використання нетрадиційних форм навчання, що сприяють підвищенню мотивації. Основи сучасної парадигми освіти – такі наукові і теоретичні концепти, як студенто-орієнтоване навчання, індивідуалізація і диференціювання освітньої діяльності, формування мотивації, саморозвиток студентів.

Ключові слова: нетрадиційний урок, мотивація, урок англійської мови, професійна мобільність, навчальний процес.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших
авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ С.С. Корсей

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.0 Вступні зауваження.....	7
1.1 Порівняльний аналіз традиційної та нетрадиційної форми організації навчання.....	7-12
1.2 Визначення поняття нетрадиційної форми організації навчання.....	13-16
1.3 Функції нетрадиційної форми організації навчання.....	16-18
Висновки до розділу 1.....	18-19

РОЗДІЛ 2. МОТИВАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.0 Вступні зауваження.....	20
2.1 Теоретичний аспект вивчення мотивації.....	20-23
2.2 Роль та види мотивації в процесі вивчення англійської мови.....	23-27
2.3 Методи та прийоми підвищення мотивації нетрадиційної форми організації навчання.....	27-33
2.4 Психологічні особливості учнів середньої школи.....	33-36
Висновки до розділу 2.....	36-38

РОЗДІЛ 3 АПРОБАЦІЯ МЕТОДИКИ ЗАСТОСУВАННЯ НЕТРАДИЦІЙНОЇ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

3.0 Вступні зауваження.....	38
3.1 Пробне навчання та його етапи.....	38-44
3.2 Нетрадиційний урок як засіб підвищення мотивації.....	44-51
3.3 Аналіз та інтерпретація результатів пробного навчання...	51-56
Висновки до розділу 3.....	56-57

ВИСНОВКИ.....	57-59
----------------------	--------------

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60-64
--	--------------

ДОДАТКИ.....	65-84
---------------------	--------------

ВСТУП

Сучасний етап розвитку навчального процесу відзначається використанням нетрадиційних форм навчання англійської мови, що відіграють вагомую роль у підвищенні мотивації та інтегруються в освітні завдання в реаліях сьогодення. Традиційна форма організації навчання виступає процесом передачі знань вчителя учням, що часто позбавлений новизни та цікавої подачі матеріалу, тож, на жаль, часто буває нудним та нецікавим і як наслідок, ми спостерігаємо неефективне сприйняття та погане засвоєння матеріалу. Сучасні інноваційні методи навчання спрямовані на покращення змісту та підвищення якості освіти. Вони дозволяють активувати педагогічну діяльність та розширювати можливості рівня сформованості мотивації учнів. Одним із інструментів вчителів для досягнення вищезазначених цілей вчителі використовують нетрадиційні уроки. Різновиди форм проведення нетрадиційних уроків висвітлюють освітні, виховні та розвиваючі завдання, що служать вагомим внеском для підвищення мотивації учнів.

Актуальність роботи обґрунтовується необхідністю всебічного та комплексного аналізу поняття нетрадиційного уроку, як одного з ефективних засобів підвищення мотивації у процесі вивчення англійської мови та покращення якості знань учнів середньої школи. Нетрадиційна форма проведення навчального процесу спрямована на розвиток та формування нових навичок та вмінь досягненням навчальної та виховної цілей освіти.

Відомі педагоги-методисти, П. Бабинська, І.В. Малфаїк, Н.Є. Мойсеюк, В.М. Чайка, І.В. Зайчекно [11, 19, 20], що займалися розглядом теоретико-методологічних класифікацій нетрадиційних уроків доходять до висновку, що використання нетрадиційної форми навчання допомагають структурувати урок мотиваційними методами та

прийомами. С.С. Пальчевський, Т.П. Лакоценіна, С.В. Кульневич [13, 21, 23] відігравали ключову роль у розробці методів, технологій та прийомів використання нетрадиційного уроку та їх впровадження в освітній процес.

Мета цієї розвідки – дослідити форми нетрадиційного уроку та практично перевірити ефективність застосування даного уроку у середній школі.

Завданнями на шляху до розв’язання поставленої мети є такі:

- надати визначення нетрадиційного уроку, розкрити специфіку проведення традиційного та нетрадиційного уроку;
- висвітлити визначення поняття мотивації;
- проаналізувати методи та прийоми підвищення мотивації;
- розробити нетрадиційні форми проведення уроків та апробувати їх у рамках середньої школи;
- провести пробне навчання в середній школі та інтерпретувати результати.

Об’єкт дослідження – нетрадиційний урок, проведений у середній школі.

Предметом наукового аналізу виступають методи та прийоми підвищення мотивації з використанням нетрадиційних уроків.

Гіпотеза дослідження, полягає у тому, щоб розробити технологію, що дозволяє оптимізувати та покращити процес навчання із використанням нетрадиційних уроків, що мають на меті підвищити мотивацію учнів середньої школи.

Матеріалом дослідження слугували дані розроблені, описані та отримані під час пробного навчання у шостому класі, проведеного серед чотирнадцяти учнів. Всі отримані результати були опрацьованими та проаналізованими в даній роботі.

Методи дослідження включають:

1. метод спостереження, який ми використовували на різних етапах роботи, а саме, спостерігали за активністю учнів, рівнем та зацікавленістю під час проведення пробного навчання;
2. метод порівняння, що допоміг нам порівнювати результати нашого пробного навчання із початковими даними;
3. описовий метод, який був застосований для опису психологічних особливостей учнів середньої школи;
4. емпіричний метод, що охоплював застосування анкетування та пробного навчання;
5. статистичний метод, що ми застосували для збору, обробки та аналізу інформації.

Наукова новизна одержаних результатів виражається через доведення ефективності нетрадиційної форми як засобу підвищення мотивації у організації навчання середньої школи.

Теоретична значущість дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні запропонованої технології навчання підвищення мотивації із використанням нетрадиційної форми навчання та визначається тим, що його положення, рекомендації та висновки можуть бути застосовані у Методиці викладання та Педагогіці.

Практична цінність роботи зумовлена тим, що її результати можуть бути використані під час складання навчальних планів чи розробки уроків із англійської мови в середній школі, а також в науковій роботі студентів.

Апробація результатів роботи. Окремі положення та основні результати дослідження апробовано на студентській конференції ЧНУ 25–27 квітня 2023 року (тези конференції: Нетрадиційні форми організації навчання англійської мови як засіб підвищення мотивації учнів середньої школи) (Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету (25–27 квітня 2023 року) [14] та статті в електронному збірнику наукових праць «Магістерські студії» “Особливості використання нетрадиційних уроків” (листопад, 2023) [15].

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, її актуальність та новизну, визначено мету дослідження, завдання і методи дослідження, розкрито її теоретичне й практичне значення, наведено інформацію про апробацію результатів дослідження.

Перший розділ присвячено узагальненню визначення традиційного та нетрадиційного уроків та їх структурних особливостей.

Другий розділ описує різні методи та підходи до вивчення мотивації, аналізує доцільність та ефективність використання нетрадиційного уроку.

Третій розділ представляє поняття пробного навчання та етапи його проведення.

Висновки містять в собі підсумок загальної інформації, презентованої в роботі в цілому.

Додатки містять в собі приклади розроблених нетрадиційних уроків під час пробного навчання, а також приклади анкетувань, що слугують візуальним підкріпленням нашого дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.0 Вступні зауваження

Розділ присвячено вивченню поняття нетрадиційної форми навчання, огляду новітніх публікацій з цієї теми у педагогіці, виділенню особливостей та опису характеристик нетрадиційної форми навчання англійської мови.

1.1 Порівняльний аналіз традиційної та нетрадиційної форми навчання

Розвиток освіти в Україні у XXI столітті базується на принципах гуманізації освіти та має на меті трансформацію процесу навчання з простого освоєння інформації до інтегрованого та індивідуально-диференційованого підходу до методів викладання.

Як стверджує В. Бергер «традиційний урок – це цілісний, логічно завершений, обмежений у часі, регламентований обсягом навчального матеріалу основний елемент педагогічного процесу, який забезпечує активну і планомірну навчально пізнавальну діяльність групи учнів певного віку і рівня підготовки, спрямовану на розв'язання визначених завдань» [2, с. 17–20]. Успішність навчального процесу залежить від використання пізнавальних ігор, інтерактивної взаємодії між учнями та вчителем, залученості кожного в процес навчання.

Аналіз літератури, проведений О. Вишневським, дозволив класифікувати уроки «на основі дидактичної мети, основних етапів навчання, мети організації занять проведення уроку, дидактичних завдань, що вирішуються на уроці, прийомів навчання та технологій організації освітнього процесу» [7, с. 198–201].

У сучасній педагогіці та методиці сформувалися різні підходи до аналізу уроку, проте у нашому дослідженні ми дійшли до висновку, що не має універсальної класифікації уроку, так як кожен педагог-методист інтерпретує урок згідно своїх уявлень, переконань, очікувань та оцінок, що відбивають їх знання та досвід.

Так, наприклад, О. Вишневський, виділяє наступні типи уроків: урок засвоєння нових знань; формування умінь і навичок; застосування знань, умінь і навичок; узагальнення і систематизації знань; інтегрований урок, імпровізований урок, урок представлення здобутих навичок та вмінь [7, с. 27–59].

Традиційність уроку визначає відповідна структура: організаційна частина, перевірка домашнього завдання, пояснення мети та теми уроку, актуалізація опорних знань, організація вивчення нового матеріалу, його закріплення та засвоєння, домашнє завдання, підведення підсумків уроку, та оцінювання учнів.

Нетрадиційна форма навчання із використанням інноваційних методів навчання робить процес засвоєння нового цікавим та захоплюючим, розвиває творчість і креативність, допомагають у розвитку критичного та аналітичного мислення, логіки, покращення комунікативних вмінь і навичок.

С.С. Пальчевський вважає, що «нетрадиційні уроки – це уроки, де традиційні елементи замінюються нестандартними і структура заняття не відповідає характеристикам традиційного уроку, бо акцент ставиться на концентрацію вольових, інтелектуальних та емоційних зусиль учнів під час їхньої підготовки до заняття і при його проведенні» [23, с. 5–17]. Нетрадиційні уроки допомагають розвинути творчу, пізнавальну та організаційну активність учнів.

У порівнянні з традиційними формами навчального процесу, нетрадиційний урок характеризується рефлексією, творчою складовою, певною неформальністю. Наші спостереження свідчать, що учням

подобаються нетрадиційні уроки набагато більше та викликають зацікавленість, проте вони займають більше часу на підготовку та пошук додаткових матеріалів на реалізацію, ніж традиційний урок.

Д. Рум'янцева, В. Паламарчук, О. Антипова визначають «нетрадиційний урок як структурування форми і змісту, яке б насамперед викликало б в учнів зацікавленість, а також стало б запорукою їхнього оптимального розвитку та виховання» [22, с. 123–134].

Лухтая Л.К. вважає, що «нетрадиційний урок не вкладається (повністю чи частково) у дидактичні рамки, на ньому вчитель не дотримується чітких етапів навчального процесу та традиційних видів роботи» [21, с. 420–424].

Печерська Е.П. вбачає «головну характерну рису нетрадиційного уроку у виборі форми викладання навчального матеріалу, яка пов'язана з асоціативно-емоційним фоном учнів, що допомагає їх умотивувати і створити комфортну атмосферу для проведення навчальної діяльності» [24, с. 148–150].

Проведення нетрадиційних уроків має ряд позитивних переваг, а саме: цікавий зміст, сучасне інформаційне наповнення, створення дружнелюбного мікроклімату, набуття практичного досвіду та висока результативність.

Н.М. Бібік аналізував нетрадиційні уроки та виявив, що це «експериментальна форма подачі матеріалу, де педагог краще знає свій клас і йому простіше вибрати підхід до кожного з учнів. Педагог виступає інноватором в пошуку нових освітніх технологій, що будуть сприяти загальному розвитку особистості, формуванню її світоглядної культури, індивідуального досвіду, інтуїції, творчості, інтегративності мислення. Нетрадиційні уроки позначені максимальною щільністю, вони насичені різними видами пізнавальної діяльності, запровадження самостійної

діяльності учнів, використання проблемного навчання, здійснення міжпредметних зв'язків, усунення перенавантаженості учнів» [3, с. 53–56].

Кожен урок, побудований у формі нетрадиційної організації навчання являє собою функціональну структуру, що скерована на розвиток особистості у взаємозв'язку з розвитком творчості, пам'яті, логічного та кретивного мислення, емоцій. Вони не просто розвивають інтерес до навчання, а сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, створюють умови для виховання творчих здібностей, розширюють функції вчителя,

Недарма В.О. Сухомлинський стверджував «будьте самі шукачами, дослідниками. Не буде вогника у вас – вам ніколи не запалити його в інших» [7, с. 129].

Нетрадиційні уроки застосовуються зазвичай вчителем для закріплення теми заняття, хоча їх також використовують для опанування певної важкої підтеми, яку вчителю легше подати у ігровій формі, щоб зацікавити учнів, а не налякати їх об'ємом інформації, створюючи атмосферу дружнього ставлення один до одного та задіюючи кожного учня в процес роботи. Ми вважаємо, що зміна обстановки допомагає учням переключитися та подовитися на навчальний процес з іншого боку, де вони не бояться допустити помилку або чогось не знати чи не вміти зробити. З точки зору психології вікових особливостей учня, такий перехід сприяє подоланню психологічного бар'єру говорити та виражати свою думку. Тож, нетрадиційні форми уроку здійснюються за обов'язкової участі всіх учнів, а також реалізуються з неодмінним використанням слухової і зорової наочності [5, с. 198–201].

На нашу думку, ефективними нетрадиційними уроками для 6 класу, що сприяють розвитку і виховання учнів є урок-проект, урок-презентація, урок-спектакль, відео-урок, урок-екскурсія та урок-інтерв'ю. Застосування інформаційних та інтерактивних технологій в змісті нетрадиційного уроку дозволяє учням краще зрозуміти та опрацювати матеріал, брати участь у

бесідах, дебатах, вікторинах, оглядових подорожах, культивувати зацікавленість та зосередженість. Наприклад, урок-проект або урок-презентація спрямований на те, щоб розвинути активне самостійне мислення кожного учня, максимально засвоїти нові здобуті знання, оптимально розкриваючи творчий потенціал і не просто зазубрювати матеріал, а вільно ним володіти та використовувати на практиці. Дані уроки є запорукою конкурентноспроможності учнів, бо навіть слабкі учні прагнуть оволодіти новими навиками [17, с. 42].

Наприклад, розглянемо наше застосування уроку-проекту. Перед початком уроку ми провели жеребкування, де кожен учень витягнув папірець із назвою фрукту, який вони будуть вивчати у рамках проекту. Далі ми допомогли згенерувати QR-код кожного фрукту та подати всю цікаву інформацію про нього. Учні були в захваті від цього завдання, адже ми задіяли зону їх інтересів та показали, що навіть невпевнені в собі учні можуть досягнути бажаних результатів. Кожен намагався опрацювати та зібрати якомога більше цікавих фактів про свій фрукт, а потім скласти загадку про нього, при цьому учні були задіяні в процес оволодіння новими лексичними одиницями. Далі загадки поміщали в кошик і кожен тягнув і мав перевірити відповідь згідно з QR-кодом. Наступним кроком було створити каталог та вивішати в коридорі школи, що викликало неабияку зацікавленість у інших учні. Таким чином, ми підвищили мотивацію не лише учням свого експериментального класу, а інших. Наша роль полягала в допомозі учням при плануванні роботи, в поточному контролі і консультуванні по ходу виконання проекту, де кожен учень займає активну позицію в рамках спільної творчої роботи.

Велике значення мають автентичні відеоматеріали, що виступають невід'ємним джерелом вивчення розмовної мови, розвитку комунікативних навичок та опанування країнознавчого та мовного матеріалу. Увагу учнів слід спрямувати на формування точки зору щодо перегляду фрагменту, допомогти оформити її вербально, пояснити

незрозумілі етапи, як результат, навіть неуважні учні включаються з цікавістю у процес [24, с. 148–150].

Таким чином, особливості впливу навчальних відео можна розглядати крізь призму розумової та мовленнєвої діяльності, що постає як певний контейнер, який згодом наповнюється культурно-значущою інформацією.

Розглянемо ще одну продуктивну форму навчання, а саме урок-спектакль, що забезпечує створення комунікативної та пізнавальної мотивації. Цей вид творчої роботи сприяє розвитку навичок усного мовлення та розкриває їх індивідуальні творчі здібності. Такий вид роботи активізує розумову і мовленнєву діяльність учнів, підвищує мотивацію, поглиблює знання мови, оскільки при цьому відбувається процес запам'ятовування лексики, а найголовніше, що учні отримують задоволення від такого виду роботи [15, с. 32–40].

Урок-рольова гра є однією з найефективніших форм і способів створення ситуації, що сприяє розвитку мовлення. Навчальні можливості полягають у посиленні мотивації спонукального характеру, а також власної причетності до того, що того, що відбувається. Рольову гру розглядають через спонтанну поведінку учнів, їхню реакцію на поведінку інших, що беруть участь в уявній ситуації. Рольова гра є своєрідним навчальним прийомом, коли учень повинен говорити в межах заданої теми, граючи роль, реагуючи на обставини, або граючи роль одного з учасників цієї гри [15, с. 32–40].

Таким чином, нетрадиційна форма організації навчання надає можливість не тільки підвищити мотивацію, а й розвивати їх творчу самостійність, креативність, навчати роботі з різними джерелами знань. Такий формат навчання мотивує та допомагає засвоювати матеріал та застосовувати його на практиці.

1.2 Визначення поняття нетрадиційна форма організації навчання

Сьогоднішня репрезентує освіту, де важливого значення набуває здатність до особистісного розвитку та самовдосконалення, тому в процесі навчання одноманітні завдання втрачають свою актуальність та ефективність, адже засвоєння знань потребує інновацій у всіх сферах. Тож, зростає потреба використання нетрадиційної форми організації навчання, що має на меті особистісно-орієнтоване навчання, що спрямоване на когнітивну сферу розвитку учня та розвиток мислення.

Нетрадиційні форми організації навчання використовують різні ігри, проекти, тренінги, презентації, постановки, екскурсії. Огляд наукової літератури свідчить, що проведення таких уроків у середній школі сприяє розвитку комунікативних навичок, винахідливості та творчих здібностей, підвищується мотивація та зростає ефективність засвоєння знань.

Нетрадиційний урок – це заняття, де традиційні константи виконуються нетрадиційними способами і, як результат, структура такого уроку суттєво відрізняється від структури традиційного уроку. Наприклад, І. Підласий стверджує, що нетрадиційний урок охоплює моменти імпровізації та відзначається нехарактерною структурою проведення, ніж традиційний урок, де все чітко, структуровано та регламентовано [28, с. 176].

С. Кульневич розподіляє уроки згідно їх форм проведення:

- 1) змішаний урок, де можуть бути об'єднані декілька нетрадиційних форм організації навчального процесу, наприклад: урок-бесіда та урок-зустріч, урок-інтерв'ю та інші;
- 2) творчі уроки, що розвивають критичне, логічне та креативне мислення учнів, наприклад: урок-подорож, урок-вситавка (у нашому випадку улюблених страв), урок-презентація;
- 3) уроки, що побудовані на основі гри, вони стимулюють комунікативну діяльність учнів та активують словниковий запас,

наприклад: урок-вікторина, урок-навчальні дебати, урок-опитування;

4) імпровізовані уроки, що допомагають сформувати мотивацію навчально-пізнавальної діяльності, наприклад: урок-панорама, урок-конференція;

5) уроки комунікативної спрямованості, що допомагають подолати невпевненість, самоствердитися та якнайповніше виявити свої сили та можливості [33, с. 208–213].

С. Кульневич окреслює три складові уроку, а саме: підготовчу, проведення уроку та аналіз уроку [33, с. 208–213].

Підготовчий етап задіює не лише вчителя, але у учнів у навчальний процес, на відміну від традиційного уроку. Як ми вже побачили, то нетрадиційні уроки мають інноваційний характер, бо задіюють інтерактивні та інформаційні технології, що суттєво покращує зміст освіти на уроках англійської мови.

Проведення уроку структурується в 3 етапи. Перший етап пов'язаний з розвитком мотиваційної сфери учнів, вивченням їх інтересів. Другий етап репрезентує оптимальний підбір методів та прийомів підвищення мотивації із використанням нетрадиційних форм організації навчання відповідно до потреб та рівня знань учнів. Третій етап базується на формуванні та розвитку певних вмінь та навичок та рефлексії отриманих знань та процесу оцінювання [33, с. 175].

О. Ваніна стверджує, що нетрадиційні форми організації навчання сприяють результативності освітнього процесу шляхом активізації учнів на уроках, надають можливість не лише зацікавити, а й розвинути творчу самостійність та навчити працювати з різними джерелами інформації [5, с. 198–201].

О. Орловська вважає, що на традиційних уроках йде лише заучування матеріалу, учні пасивні, вміють відтворювати завчені фрази та діалоги, проте не спроможні розкрити та висвітлити свою думку самостійно. Науковець наголошує, що сучасні реалії освіти вимагають

змін та диктують нові вимоги до методичної роботи вчителя, які мають бути орієнтовані на учня та розвиток його навичок і вмінь. Саме це спричинило пошук нових методів та прийомів подачі навчального матеріалу у нестандартній формі [22, с.148–162].

Основною відмінною рисою нетрадиційних уроків є те, що вони служать своєрідним каталізатором навчального процесу та сприяють пробудженню мотивації навіть у найпасивніших чи найслабших учнів. Вони виступають необхідною складовою сучасної освіти, оскільки розвивають в учнів самостійність та ініціативність, креативне мислення, активізують когнітивні процеси та позитивно впливають на зміст та якість навчання на уроках англійської мови. Нетрадиційні уроки залучають безпосередньо всіх учнів до навчального процесу, де кожен має своє завдання та роль, що сприяє ефективному засвоєнню нового матеріалу та відповідальному ставленню до навчання.

Таким чином, застосування нетрадиційних форм організації навчання створює сприятливу емоційну атмосферу у класі та підвищує рівень сформованості мотивації не лише до окремих підтем уроку, але й до навчального матеріалу взагалі. Учні, бачачи свої навіть невеличкі досягнення, починають прагнути до вдосконалення своїх вмінь та навичок, інтелектуальна праця пересстає бути для них непосильним тягарем, а стає цікавим квестом у світ знань.

1.3 Функції нетрадиційної форми організації вивчення англійської мови

Дослідження нетрадиційних форм організації навчання [4, 6, 8, 14, 15, 22, 24, 35] стає можливим на методологічному підґрунті педагогічної парадигми, ключовою особливістю якої є акцентуація ключових компетентностей учнів, конструйованих на заняттях на основі застосування інтегрованого підходу, позбавлення шаблонів та застосування

нових методів та прийомів роботи. Такий підхід зосереджує увагу на груповій роботі та покращенню комунікативної діяльності.

Метою нетрадиційних уроків є робота над новими методами, формами, прийомами і засобами навчання, що сприяє реалізації основних завдань педагогіки та закону щодо активності навчання.

Основними складовими нетрадиційних форм уроків є: мотивація, новизна, різноманітність форм і методів, творча мисленнєва діяльність. Важливо створити на занятті атмосферу іншомовного спілкування, тому що в основному на таких уроках домінує пасивне, а не активне спілкування [37].

Запорукою успіху будь-якого нестандартного уроку є жанрове розмаїття, чіткість структурної продуманості, натхнення дітей на ідею, спільна підготовка. Позитивні риси, які дає нестандартний урок – це сприятливі умови, невимушене спілкування, психологічний комфорт, ситуація успіху, рівні умови для розкриття індивідуальних можливостей учнів.

Роль учнів у нестандартному уроці: прагнення помірятися силами; перевірка знань, умінь, навичок у змаганні з друзями; відповідальність за команду; бажання заслужити схвалення однолітків; можливість дізнатися нове; з користю провести час.

Ми вважаємо, що використанням нестандартних уроків під час проведення навчальних занять можна підвищити ефективність освітнього процесу, активізувати пізнавальну та розумову діяльність учнів, розвивати творчі здібності учнів, створити умови для самореалізації учнів, забезпечити високу мотивацію навчання, подолати особистісно-психологічний бар'єр спілкування, встановити сприятливий психологічний клімат на уроці, працювати над лексикою, граматикую та фонетикою, тренувати та розвивати комунікативну компетенцію.

Необхідно також відзначити такі функції нетрадиційних уроків англійської мови:

- навчальна функція полягає в тренуванні уваги, пам'яті, вміння сприймати нову інформацію та працювати з нею;
- виховна функція проявляється в тому, що в дітей з'являється вміння спілкуватися, працювати в групі, уважно та з повагою ставитися до того, з ким навчаєшся;
- розважальна функція – забезпечення шанобливого відношення один до одного та дружелюбної взаємодії, щоб привернути увагу до навчання, викликати позитивні емоції та перетворити урок на незвичайну подію;
- комунікативна функція – формування навичок спілкування та вміння правильно висловлювати власні думки англійською мовою;
- розвиваюча функція сприяє розвитку мислення, навчальних мотивів, формуванню світогляду [35, с. 216–219].

За вищезазначеними даними, функції нетрадиційного уроку сприяють не лише в опануванні англійської мови, а й також розвивають особистісні якості учня. Враховуючи зазначене вище, використання нетрадиційних уроків можуть проводитися як систематично, так і час від часу, як у великих, так і в невеликих групах, що залежить від застосованих на уроці методик.

У сучасній школі нетрадиційні уроки використовуються як самостійний метод для опанування певної теми; як цілий урок або його частину (введення, пояснення, закріплення, контроль або вправу); під час організації позакласного заходу; частини (введення, пояснення, закріплення, контролю або вправи); під час організації позакласного заходу.

Призначення нетрадиційних уроків якраз у груповому застосуванні. Учні, спілкуючись між собою, допомагаючи один одному у виконанні творчих завдань до уроку, взаємо навчаються і розкривають у собі нові здібності.

Таким чином, нетрадиційна форма організації навчання сприяє активному включенню в навчальний процес, що допомагає підвищувати рівень мотивації у вивченні англійської мови на різних етапах уроку.

Висновки до розділу 1

Нетрадиційні уроки сприяють у викладанні певного матеріалу у формі, пов'язаній з численними асоціаціями, різними емоціями, що допомагає створити позитивну мотивацію навчальної діяльності.

Нетрадиційні уроки навчають учнів концентруватися на певному виді завдання в фіксований час, максимально застосовувати інформаційні технології, що урізноманітнюють процес навчання та наповнюють його корисною та сучасною інформацією, дають можливість слабкому учневі розкритися та не боятись зробити помилку, а сильному розвинути свої творчі задатки, побачити зони розвитку та посприяти слабшим у комунікативній діяльності.

До найпоширеніших нетрадиційних методів можна віднести: захист учнями власних проєктів та ідей, проведення гри за темою уроку, екскурсію за вказаною темою, роботу в групах, використання інформаційних та інтерактивних технологій під час уроку.

Необхідно відзначити такі функції нетрадиційних уроків англійської мови: навчальна, виховна, розважальна, комунікативна, релаксаційна функція, розвивальна. Вони роблять процес навчання цікавішим, насиченішим, покращують навчання англійської мови, а й також розвивають особистісні якості учня.

Нетрадиційні уроки містять динамічний, інноваційний, активно-результативний, творчий характер методичної роботи. Під час проведення таких уроків учні навчаються спілкуватися на рівних з іншими, критично мислити, приймати осмислені рішення, реалізовувати невикористані можливості та відкривати нові таланти.

Рольові ігри мають позитивний вплив і формують пізнавальні інтереси учнів та допомагають свідомо засвоювати англійську мову. При навчанні усного мовлення із застосуванням рольової гри варто працювати над мовленнєвою діяльністю, ігровою та навчальною одночасно. Учні навіть не усвідомлюють, що під час проведення такої форми вони навчаються. Вчителі часто застосовують рольову гру на своїх уроках і вважають її високоефективною в досягненні таких цілей, як взаємодія в групі, активне діалогічне спілкування, встановлення сприятливої атмосфери в групі.

РОЗДІЛ 2

МОТИВАЦІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.0 Вступні зауваження

У цьому розділі було розглянуто основні теоретичні питання, пов'язані з визначенням мотивації, її класифікацій, методичних аспектів використання, функцій та технологій.

2.1 Теоретичний аспект вивчення мотивації

Підвищення мотивації є необхідною складовою навчального процесу, адже її наявність свідчить про якість навчальної діяльності, рівень підготовки учня.

А. Маслоу під **мотивацією** розуміє «систему спонукання імпульсів, спрямованих на освітню діяльність, для поглибленого вивчення іноземної мови з позитивним ставленням викладача, на більш глибоке вивчення іноземної мови, її вдосконалення і прагнення розвивати потреби пізнання іншомовної мовленнєвої діяльності» [40, с. 23].

З. Дорней та К. Ксізер у своїх дослідженнях виокремили «такі ключові сфери, що охоплюють наступні **фактори мотивації** :

- 1) рівень (культура, суспільство, практична важливість мови);
- 2) рівень учня (самоефективність, впевненість у собі, орієнтація на результат);
- 3) рівень навчальної ситуації (вплив особистості вчителя, його поведінки, стилю викладання, вплив методів і прийомів навчання, а також вплив групової динаміки)» [44, с. 41–49].

Термін «мотивація» представляє ширше поняття, ніж термін «мотив». У сучасній психології «мотивація» використовується в подвійному сенсі: з одного боку, вона позначає систему факторів, що детермінують поведінку (мотиви, потреби, цілі, наміри та багато іншого), з

іншого – є характеристика процесу, що стимулює та підтримує поведінкову активність на певному рівні [29, с. 225–231].

Мотив – це те, заради чого здійснюється діяльність, мотивом можуть виступати предмети зовнішнього світу, уявлення, ідеї, почуття і переживання [29, с. 225–231].

І.А. Зязюн відзначив, що «мотивація, закладена в самій навчальній діяльності, охоплює: **навчально-пізнавальну мотивацію**, пов'язану зі змістом навчальної діяльності, заохочення, які спонукають на занятті пізнати нові факти, опанувати не тільки теоретичні знання й практичні способи дій, доступ до сутності явищ та **навчальну мотивацію**, пов'язану з процесом навчання, спонукання до виявлення інтелектуальної діяльності, подолання перешкод у процесі розв'язання поставлених вчителем завдань» [12, с. 3–16].

Мотивація поділяється на зовнішню та внутрішню. **Зовнішня мотивація** ґрунтується на почутті обов'язку перед суспільством, сім'єю, учителем, класом, друзями. Зовнішня мотивація пов'язана з переконанням в доцільності певної діяльності, почуттям гідності, шанобливого ставлення до інших, прагнення самовдосконалитись та закріпити свої досягнення в тій чи іншій сфері, наприклад, розмовна мова, письмо, аудіювання, написання творів [9, с. 12–14].

Т.В. Грабовська стверджує, що «**внутрішня мотивація** зумовлюється внутрішніми почуттями учня, пов'язаними з його або її особистими інтересами, переконаннями, намірами, мріями, ідеалами, пристрастями. Внутрішня мотивація поділяється на: **комунікативну** (прагнення до розширення та поглиблення лексичного запасу, що сприяє вільному спілкуванню), **лінгвопізнавальну** (вивчення традицій, звичаїв, історії, державного устрою зацікавлює учнів, допомагає викликати інтерес до вивчення предмету, культури народу – носія мови. Можливі два шляхи її формування: опосередкований, тобто через комунікативну мотивацію, і безпосередній, шляхом стимулювання пошукової діяльності студентів у

мовному матеріалі) та **інструментальну** (коли учень бачить свої досягнення, якісний результат і прагне добитися ще кращих показників)» [9, с. 16–28].

Р. Гарднер в своїх працях, присвячених цілеспрямованій мотивації, визначає «дві орієнтації щодо вивчення мови: 1) інструментальну, яка пов'язана з бажанням того, хто навчається, вивчити мову задля досягнення своєї мети, наприклад, складання іспиту, кар'єрне зростання та ін.; 2) інтегративну, яка пов'язана з бажанням того, хто навчається, вивчити мову через високе позитивне особистісне ставлення до цієї мови, народу, який нею спілкується, культури тощо» [46, с. 52–69].

Відповідно до емоційної сфери, мотивація поділяється на **позитивну** і **негативну**. **Позитивна мотивація** регенерує та збагачує позитивні емоції, відзначає прогрес учня та надає можливість поділитися досягненнями з іншими, допомагає поставити цілі, прорахувати, що треба зробити, щоб виконати задумане. На нашу думку, рольові ігри допомагають сформувати позитивну мотивацію, адже учні зацікавлені процесом, вчать делегувати завдання між собою, представляти нове бачення комунікативної ситуації.

Негативна мотивація виникає в тих випадках, коли учень повинен вжити певних дій, щоб уникнути покарання або отримання неприємного стимулу. Мета полягає у виконанні певних завдань як методу запобігання, щоб не отримати певного покарання (наприклад, додаткові завдання, прибирання і т.д.). Уникнення догани, покарання або навіть почуття приниження спонукають нас до певної поведінки, щоб цього не сталося [49, с. 129–133].

Формування мотивації служить рушійним фактором навчання англійської мови, виступає запорукою успіху навчальної діяльності, бо вчитель не просто подає чи викладає новий матеріал або перевіряє домашнє завдання, він повсякчас заохочує учнів і спонукає їх до вивчення

англійської мови, придумуючи неординарні завдання, квести, тести, дебати або презентації.

Як ми знаємо, на початку вивчення англійської мови учні, зазвичай, володіють високою мотивацією, бо вони прагнуть вільно спілкуватися, подорожувати, дивитися серіали або ж просто грати в ігри онлайн з іноземцями. Коли учні зіштовхуються з першими труднощами, невдачами або лінощами, мотивація поступово згасає і основне завдання вчителя є змотивувати, зацікавити учня.

З погляду психології навчання важливі такі чинники як: грамотне стимулювання з боку вчителя; залучення емоційної сфери до процесу навчання; особистісна індивідуалізація; залучення учнів у самостійну роботу під час уроку; контроль знань, навичок, умінь; використання аудіовізуальних засобів; доброзичлива та робоча атмосфера в класі [30, с.27–59].

Для здійснення цих умов методисти пропонують такі нетрадиційні способи навчання: впровадження проблемних завдань та ситуацій; введення методу проєктів у навчальну діяльність; використання пізнавальних та рольових ігор; використання країнознавчого матеріалу; система позакласних занять та заходів [33, с. 208–213].

Таким чином, мотивація відіграє важливу роль у стимулюванні пізнавальної активності учнів, розвитку пізнавальних потреб, інтересів та мотивів навчання та має вирішальне значення для активізації всіх психологічних процесів – мислення, сприйняття, розуміння та засвоєння іншомовного матеріалу.

2.2 Формування мотивації в процесі вивчення англійської мови

І.В. Самойлюкевич, О.Є. Мисечко, Л.І. Березенська відзначають, що «мотивація навчальної діяльності може зумовлюватись внутрішніми почуттями учня, пов'язаними з особистими інтересами, переконаннями, намірами, мріями, ідеалами, пристрастями. Лінгвопізнавальна інформація

у більшості випадків зацікавлює учнів, що допомагає пробудити інтерес до вивчення предмету. Основними мотивами при цьому стають: прагнення до розширення та поглиблення пізнавальної діяльності, інтерес до культури народу – носія мови» [13, с. 39 –57].

Тож, на нашу думку, мотивація, це перш за все, спонукання учнів до пізнавальної та продуктивної діяльності, активізації розумових процесів та прагнення активно та цікаво навчатись.

Важливо також звернути увагу на джерела мотивації, які поділяють на внутрішні, коли учень має натхення зсередини навчатися та самовдосконалюватися та зовнішні, коли учень потребує схвалення, підтримки, заохочення.

Джерела мотивації включають в себе наступні елементи:

1. створення сприятливих умов та прагнення застосовувати англійську на практиці;
2. відслідковування прогресу формування мотивації (підтримувати учнів разі невдачі);
3. реалізація потенціалу учня;
4. усвідомлення актуальних потреб учнів та формування їх мотивів до навчання;
5. ігрові методи навчання, що стимулюють міжособистісне спілкування, активізують мислення, укріплюють відносини між учнями та покращують роботу на уроці. Вони сприяють формуванню вищого рівня мотивації навчання, генерують загальну атмосферу творчості в класі, залучаючи кожного учня в колективні форми організації різних видів діяльності та до рефлексії власної діяльності [9, с. 12–14].

Мотивація може приносити якісні результати, коли має за основу принципи креативності, системності, динамічності та гнучкості у процесі навчання.

І.М. Дичківська додає, що «**навчальна мотивація** ґрунтується на потребі, яка стимулює пізнавальну активність дитини, її готовність до засвоєння знань. Важливою умовою учіння є наявність пізнавальної потреби і мотиву самовдосконалення, самореалізації та самовираження. Емоційне переживання пізнавальної потреби постає як інтерес, тому завдання вчителя – вмотивувати кожного учня в тому, що навіть мінімальний рівень знань та вмінь піднімає його на вищий рівень спілкування англійською мовою крок за кроком» [10, с. 46–85].

Навчальна мотивація поділяється на **вступну, поточну та заключну мотивацію**.

О.М Устименко вказує, що «**вступна** мотивація активізує навчальну діяльність учнів, сприяє формуванню початкового бажання освоїти навчальний матеріал, викликає інтерес до процесу навчання. Вона може здійснюватися у формі бесіди, показу, демонстрації того чи іншого предмета або явища, на яке буде спрямовано весь процес навчання. При цьому основними методами є *мотивуючий вступ (віднесення до особистості, ситуації, використання цитати або цікавого запитання) і мотивуюча демонстрація (попередній показ досліджуваного явища або процесу)* [31, с. 3–17].

З. Дорней в свою чергу наголошує, що «**поточна** мотивація забезпечує оптимальне педагогічне спілкування в процесі навчання, сприяє формуванню стійкого інтересу до навчальної діяльності та підтримує цей інтерес на всіх етапах навчання. Поточна мотивація для підтримки постійного інтересу до навчальної діяльності може здійснюватися різними методами навчання відповідно до етапів формування діяльності: у процесі його пояснення (бесіда, лекція, розповідь); у ході виконання практичних завдань (розв'язання кросвордів, загадок, вирішення завдань, тестів); у процесі контролю (поточний, підсумковий, заключний, *позитивний зворотний зв'язок або інформування учнів про успішність їхньої діяльності*)» [44, с. 41–49].

Заключна мотивація допомагає учням побачити їх навчальні досягнення, значущість отриманих ними знань та вмінь для формуванню бажання та інтересу до вивчення наступного навчального матеріалу [44, с. 41–49].

Розглянемо таблицю 2.1 Проектування мотивації, де ми коротко відобразили практичне застосування мотивації згідно теми уроку “We are what we eat”.

табл. 2.1. Проектування мотивації

Види мотивації	Метод здійснення	Текст мотивації
Вступна мотивація	Мотивуючий вступ (віднесення до особистості та використання цитати)	<p>Today we'll continue discussing the topic “We are what we eat”. Let's discuss the quote:</p> <p>“Tell me what you eat, and I will tell you what you are.” – Jean Anthelme Brillat-Savarin. Agree or disagree?</p> <p>Express your point of view and be ready to describe the process of cooking. The special dish! A bacon omelet! Enjoy your work step by step</p>
Поточна мотивація	Вирішення завдань	<p>Look at these two boxes, you see the recipe “A bacon omelet”. Please be careful and choose the right option. Complete the sentence. Create a wonderful recipe! Work in pairs. “Easy and tasty bacon omelet”.</p> <p>1. _____ the oven to 190 degrees C.</p> <p>a) mix b) preheat c) bake</p> <p>2. ___ eggs and water together in a bowl.</p> <p>a) cut b) preheat c) beat</p> <p>3. _____ onion.</p> <p>a) add b) season</p>

		c) serve 4. ____ with salt and pepper to taste. a) season b) mix c) add 5. ____ with some salad. a) put b) serve c) chop Please share your recipes and we have to choose the best one. Then the winner has to cook this dish at home and bring to school in order to show the result.
Заключна мотивація	Рефлексія начальних досягнень	This lesson was very exciting! You have learnt new words and created a tasty dish! I hope you've enjoyed it

З вищеприведеного, можна стверджувати, що основні методи мотивації в процесі викладу нового матеріалу базуються на орієнтації навчального матеріалу на практичний зміст застосування та демонстрації в мовленні практичного використання нових знань та лексичних одиниць.

Таким чином, мотивація визначає продуктивність навчальної діяльності і є її органічною складовою. Наближення мовної діяльності на уроці до реальної комунікації дає можливість використовувати мову як засіб спілкування, підвищує інтерес учнів до навчання і до мови, яку вони вивчають.

2.3 Методи та прийоми підвищення мотивації нетрадиційної форми організації навчання

Забезпечення продуктивної організації навчального процесу за допомогою підвищення мотивації учнів ґрунтується, в першу чергу, на повазі та дружній атмосфері, де є зацікавленість у процесі, яка спонукає до активної участі у різних видах роботи при вивченні нових тем. Тут доречно проводити бесіди або інтерактивні вправи, щоб діти самі

зрозуміли та визначили свою мотивацію та цілі, а також підкріпити їх наявністю вправ без оцінок, в тому числі, щоб працювати над уникненням страху зробити помилку. Всі учасники навчання співпрацюють як з учителем, так і з іншими учнями, для досягнення кращого результату.

Слід відзначити, що важливу роль відграє особистісний внесок учня, що використовує свій досвід, може навести власні приклади, розкриваючи ту чи іншу тему, це допомагає учням, що мають певні переживання подолати їх та поділитися своїм баченням вирішення поставленого завдання.

О.Я. Савченко стверджує, що «найефективнішими методами формування мотивації виступають:

- словесні методи (бесіда, розповідь, лекція);
- наочні й практичні методи (дають змогу посилити інтерес, зменшити стомлюваність);
- пошукові методи (допомагають учневі самостійно розв'язати проблемні ситуації);
- методи самостійної навчальної роботи (виробляють стимул виконати завдання успішніше, ніж однокласники) [28, с. 238]».

Розглянемо ті методи та прийоми, що ми застосовували у своєму дослідженні.

Наочність – використання карток, постерів, презентацій:

Task 1: *I will give you the cards with the words. Put them on your desks. You will hear different riddles. You should grab the card with the right answer. Olenka, go to the board. You will be a teacher. Read the riddles, please.*

- *It's long and orange. Rabbits like it.*
- *It's brown and we can make chips out of it.*
- *It's long and green. It has a lot of water.*
- *It's round and we cry when we cut it.*
- *It can be red, yellow or green. It grows in summer.*

Task 2: *I have a bag and I have something tasty in it. I like it very much. Try to guess asking me only general questions. I will answer you Yes or No until you guess.*

P1: Is it a vegetable?

T: No.

P2: Is it a fruit?

T: Yes.

P3: Is it an orange?

T: Yes. I like oranges very much.

And what about you? What food do you like? Pass the orange to your classmate and ask him or her this question.

Task 3: *Continue the phrase....*

Метод долання перешкод стимулює розумову активність учнів виконанням певних тестів, опитувань, завдань що допомагають врахувати динаміку особистих результатів кожного учня. Він також формує стійки й інтерес до навчання. Також ми ділили учнів на міні групи, обмежуючи їх у часі на виконання завдань, слід відзначити, що навіть слабші учні з задоволенням змагались і прагнули стати кращими. Наприклад:

Vocabulary game <https://learnenglish.britishcouncil.org/vocabulary/a1-a2-vocabulary/food-britain-1>, що допомагає розвинути мислення і запам'ятати багато слів.

Jumbled sentences:

1. *is/a/eating/healthy/fruits/habit*
2. *get some cat food/a / pet shop/in / cozy*
3. *buy/he/ some/can/ milk/a supermarket/in*
4. *get a snack/me/for*
5. *is/ salt/ in/ cooking/important*

Unscramble the words:

- 1) *At the cafe we sell: C E K A and F U N S F M I.*
- 2) *At the dairy we sell: I E C O P P and I B L U K E T R T M.*
- 3) *At the butcher's we sell: E A T M and U A S A G E S.*
- 4) *At the greengrocer's we sell: A B A N A N and B L G E T V E S A*

Guess my word: *Work in a small group. One person chooses a dish from the list below (omelet, cheeseburger, borsch, pizza, chicken nuggets). The other pupils should put at least 3 questions to discover which dish the person is thinking of.*

Метод делегування – залучення учнів до будь-якого етапу управління процесом навчання. Даний метод потребує відповідальності учнів, здатності до самоорганізації та певного направляючого керівництва з боку вчителя, проте лише у тому випадку, коли учні зазнають невдачі. Наприклад, учні мали спільно спланувати рольові ігри, де вони самі мали організувати відбір змісту, форм, методів навчання та контролю. Вони подали та розіграли 3 ситуації: *Time to have dinner. Invite the friend to join us.*

You with your friend are in the cafe. Discuss what you are going to order.

You came into a restaurant to have dinner. Ask a waiter what he can offer you.

Ми вважаємо, що рольові ігри орієнтують учнів середньої школи на планування індивідуальної мовленнєвої поведінки та перетворюють учнів на представників якоїсь соціальної гри або професії. Учні мають можливість не лише самовиражатися, а відпрацювати та вдосконалювати свої комунікативні навички та вміння, адже в процесі

навчального процесу учні розповідають про свій досвід, діляться своєю точкою зору, обговорюють аспекти, що виступають несумісними з їх точкою зору, працюють над обґрунтування завдань та їх вирішень. Таким чином, рольові ігри виступають однією з основних форм вияву активності учня та цікавого процесу пізнання, вони допомагають забезпечити всебічний розвиток компетентностей.

Метод закріплення позитивного враження – це спосіб заохочення учня навчитись працювати самостійно, незалежно від інших учнів чи вчителя та закріплення позитивного враження від заняття та теми. Наприклад, учні ставали у коло і робили один одному або комплімент або подяка за певну допомогу на уроці.

Наочність ми використовували з метою зацікавлення та стимулювання захоплення в учнів та як один із засобів інтенсифікації мотивації. На нашу думку, наочність виконувала функції як засобу пізнання, ілюстрації думок, розвитку спостережливості, кращого запам'ятовування матеріалу. Наприклад: учні в групах по 4 обговорювали подані на картках запитання (*Say what you like to eat for breakfast. Make up a sentence on the topic «Food». What do you and your family like cooking together? etc.*). По закінченні роботи представники груп повідомляли результати обговорення.

Гра «What Am I Cooking?» Учень має запитати, що і навіщо робить людина на картинці? Після кількох хвилин обговорення в учнів з'являється дуже багато ідей, тож, їм буде цікаво дізнатися, яке припущення правильне.

Використання **інформаційних технологій** робить процес навчання інтерактивним, цікавим, захопливим та більш поглибленим. Наприклад: учні були поділені на 2 команди і мали пройти онлайн тест – learn words about food and drink – https://assets.cambridgeenglish.org/activities-for-children/f-rw-07-food-and-drink/story_html5.html?lms=1. Дане завдання допомагає навчити учнів спонтанно й швидко реагувати на запитання.

Важливим методом підвищення мотивації є застосування на уроках **інтерактивного підходу**, що забезпечує розвиток комунікативних умінь та творчих здібностей учнів. Застосування інтерактивних методів (*мозковий штурм, дебати, мікрофон, акваріум, театралізовані виступи, рольові ігри, круглий стіл*) створює комфортні умови та емоційне середовище для всіх учасників навчального процесу, формує навички роботи в команді та вміння висловлювати і відстоювати свої думки, викликає інтерес до навчання та внутрішню мотивацію, розкриває творчий потенціал учня.

Ми вважаємо, що інтегрований підхід до навчання та використання інтерактивних методів та інформаційних технологій сприяють якісній мовній підготовці учнів, вдосконалюють навички усного мовлення англійською мовою, бо сприяють подоланню труднощів, що з'являються в процесі говоріння.

Наприклад, розглянемо інтерактивний прийом – *ланцюжок*, мета якого продукувати зразок мовлення на рівні фрази, коли перший учень починає, а наступний учень має продовжити, не порушуючи цілісної картини та логічного зв'язку між реченнями. Наприклад, ми розглядали тему: *Quit fast food as your meal, else they will make you ill. Choose healthy or unhealthy food!* Ми намагалися зацікавити учнів до активного спілкування, тому тему для ланцюжка учні обирали самостійно. Основним посилком даного завдання було навчити учнів брати участь у дискусіях та висловлювати альтернативні думки, розширити вживання активного словникового запасу, вміння висловлюватися за і проти, обґрунтовувати свою точку зору та розвивати вміння працювати в команді.

Важливо відзначити, що спершу слабкі учні не відразу взаємодіяли один з одним, бо відчували невпевненість, скутість і страх, проте висловлювання однокласників викликали у кожного учня свої ідеї, за і проти в межах даного завдання, що перешло в обговорення.

Таким чином, формуванню мотивації до навчання англійської мови сприяють творчі та пізнавальні ігри, створення ситуації зацікавленості,

захопленості, успіху, вільного вибору учнями навчального завдання, вміння спілкуватися з різними людьми, брати відповідальність за свої рішення у групових завданнях, застосування наочності, інноваційних та інтерактивних технологій.

2.4 Психологічні особливості учнів середньої школи

Знання вікових особливостей учнів є важливою складовою як змісту навчання, так і організації навчального процесу. Середня школа для багатьох учнів може стати справжнім викликом, адже змінюється уклад навчального процесу, де вже учня буде оцінювати не один вчитель, а декілька, які зовсім не знають слабких сторін чи потреб учнів, сферу їх інтересів. Учні можуть розгубитися і навіть закритися у своїх переживаннях, тому надзвичайно важливо, щоб класний керівник уважно слідкував за емоційною сферою не лише класу, а й кожного учня окремо. Це допоможе уникнути девіантної поведінки, яка виникає внаслідок нехтування психологічним станом учня.

Адаптація в кожного буде проходити по своєму. Хтось відразу звикне до змін та буде проявляти свої найкращі якості, тим самим намагаючись засвідчити свої знання з кожного предмету. Хтось, навпаки, закриється і буде боятися висловлювати свою точку зору чи відповідати на уроках. Дуже важливо, щоб вчитель відразу все розповів, окреслив вимоги та русло своєї роботи. На жаль, будуть і такі учні, які взагалі можуть втрати інтерес до уроків і будуть зосереджені лише на своєму статусі у класі та школі, а не на навчальній та пізнавальній діяльності.

Саме тому в процесі навчання мають не лише пропонуватися мовний та мовленнєвий матеріал, а й формуватися ефективні стратегії навчальної діяльності [30, с. 275–312].

На думку психологів та методистів, наочний метод навчання вситуає рушійною силою у середній школі. Так, Н.С. Христич та Н.В. Борисова, вважають, що «прийоми словесного пояснення, не підкріплені

наочними образами суті явищ і визначальних їх закономірностей, у шостих класах малофективні. Пояснення повинно бути простим за своїм змістом, увага має акцентуватися на головному, сприйняття має закріплюватися практичними діями. Проблему наочності в школі можна розв'язувати за допомогою інтерактивних методів та мультимедійної дошки, необхідно щоб усі учні мали змогу бачити, так їм краще буде засвоювати матеріал. Такий підхід до унаочнення навчального матеріалу сприяє підвищенню психоемоційного стану молодших підлітків у процесі навчання» [34, с. 198–201].

Когнітивна сфера учнів також зазнає змін – початкові класи були відзначені основною діяльністю, а саме, навчальною. Л.Г. Терлецька стверджує, що «міжособистісне спілкування лідирує у середній школі з дорослими і ровесниками, суспільно корисна праця, що позитивно позначається на розвитку психіки та особистості загалом. Навчання залишається важливим для дітей цієї вікової категорії, але пізнавальний інтерес до навчання перебуває на стадії зацікавленості: легко виникає і легко згасає. Здебільшого він спрямований на процес навчання, а не на його зміст» [30, с. 145–152].

Труднощі, що виникають в процесі навчання молодших підлітків здебільшого пов'язані з емоційною складовою навчання, заохочення та підтримки вчителя, похвали чи схвалення однокласників або взагалі їх відсутності. Досвідчений вчитель спонукає учнів до навчання, не контролюючи їх результати, бо тоді учні легко можуть втратити мотивацію пізнавального процесу, вчитель допомагає, підказує, коригує навчальну діяльність та наставляє, а вже потім контролює результати навчання та пояснює їх учням. Якщо вчитель бачить, що значних змін нема, то доцільно звернутися до ігрової методики, щоб краще зрозуміти, де варто приділити увагу та над чим краще попрацювати. Цей період окреслено допомогою вчителя навчити учня самостійно працювати,

користуватися різними джерелами інформації, якщо щось не виходить, то не здаватися, а шукати можливі шляхи подолання цього [33, с. 208–213].

Коло та специфіка інтересів полягає в тому, що молодший підліток прагне визнання іншими, тому в значній частині починає цікавитися тим, що цікаво тим учням, на яких він чи вона хоче рівнятися. Бувають випадки, коли як раптово якимось нове захоплення огортає клас, а то і не один, а потім так ж раптово і зникає, йде колективне вигорання інтересу.

Як було описано вище, сфера інтересів у молодших підлітків може легко варіюватися, а не бути постійною константою. Невід'ємним фактором виступають також відносини в сім'ї та їх пріоритети. Важливо, щоб і батьки спостерігали за формуванням інтересів у дітей, не нав'язували свою думку, чули думку інших та не маніпулювали нею, адже кожен підліток має пройти свій шлях, навіть допускаючи певні помилки, проте підтримка та порозуміння з боку рідних має бути присутньою завжди, тоді і вчителю буде легше скоригувати формування мотивації, просто поговоривши з батьками.

Відсутність інтересів може бути пов'язана з соціальними умовами, коли батьки не можуть дозволити собі фінансово покривати гуртки чи секції.

Окрім того, розвиток інтересів у підлітковому віці визначається загальною атмосферою школи: захопленістю педагогів власним предметом і наявністю у них більш широких інтересів, бажанням передати це учням, підтримкою захоплень молодших підлітків. [30, с. 192–221].

Нерідко інтереси учня раптово згасають. Спершу здається, що на це не має причини і просто якась сфера стала не актуальною або втратила свою новизну, проте зазвичай на це є причина. Молодші підлітки дуже ранимі у цьому віці та гостро реагують, як на похвалу, так і на критику, зчитують невербальні знаки, міміку і підсвідомо чекають схвалення своїх дій. Якщо цього не відбуваються, то вони починають шукати себе в іншому. Така різка зміна сфери інтересу може привести до тотального

розчарування або неевненості у своїх силах. Тому надзвичайно важливо помічати найменші ознаки згасання інтересу, поговорити з підлітком, вислухати його переживання та запропонувати альтернативу.

З шостого класу починається інтелектуалізація пізнавальних процесів: уваги, пам'яті, уяви, мислення, мовлення. Активно розвивається логічна пам'ять, але сповільнюється розвиток механічної пам'яті, що пов'язано зі збільшенням обсягу інформації [32, с. 157–164].

У шостому класі в учня виникає потреба в серйозній самостійній діяльності, яка цілком може задовольнятися в рамках шкільного навчання. Навчання може набути нового особистісного змісту, стати діяльністю із самоосвіти та самовдосконалення.

Важливою віковою складовою виступає усвідомлення себе як особистості, що має багато запитань, що виходять за рамки освітнього процесу. Навчання набуває нового особистісного змісту, виникає потреба в самостійності. Доцільно в цьому віці пропонувати різні анкети, розмовляти з учнями про них самих, учневі важливо бачити і розуміти, для чого він вивчає англійську мову, як може її застосувати.

Таким чином, стратегія поведінки з учнями базується на тому, що привертає їх увагу найбільше, де знаходиться фокус зацікавленості молодшого підлітка, як його можна розвинути або покращити, основне, щоб взаємодія між учнями та вчителем базувалися на принципах взаємопорозуміння, поваги, відкритості та прагненні ставати покращеною версією самого себе.

Висновок до розділу 2

Мотивація – це інтереси, потреби, прагнення, емоції, переконання, ідеали, установки, які спонукають учня до діяльності. Мотивація сприяє появі в учня навчальної ініціативи й любові до навчання, спонукає його діяти з максимальною енергією в різних навчальних ситуаціях.

Мотивація вивчається в різних аспектах, і поняття цього явища трактується по-різному. Багатоаспектність проблеми мотивації зумовлює множинність підходів до розуміння її природи, сутності, методів її вивчення.

Мотивацію можна розглядати як сторону суб'єктивного світу учня; вона визначається його потребами, спонуканнями та уподобаннями і має вирішальне значення для активізації всіх психологічних процесів – мислення, сприйняття, розуміння та засвоєння іншомовного матеріалу. Розрізняють два види мотивації: зовнішню і внутрішню, причому для успішного оволодіння іноземною мовою необхідне раціональне поєднання обох видів. Внутрішню мотивацію підтримувати важче, але саме вона актуальна на даний момент вивчення мови; вона викликає радість задоволення потреб, специфічних для предмета кожному занятті.

Навчальна мотивація допомагає вчителю змодельовати спеціально окреслені комунікативні ситуації та надати можливість розвинути та закріпити необхідні знання та навички, коригувати самооцінку учнів, іншими словами, змінити своє ставлення до власного досвіду та підходів, які використовуються учнями при виконанні завдань і спробувати новий підхід до їх виконання.

Вчитель може як допомогти сформувати мотивацію, так і суттєво вплинути на формування дезмотивації, проте сьогоднішня диктує вимоги, де вчитель розвивається у всіх сферах, щоб покращити рівень роботи та забезпечити відповідну якість освіти.

Рушійна роль вчителя полягає у вмінні навчити учнів аналізувати інформацію, розпізнавати ключові проблеми, генерувати альтернативні шляхи вирішення, оцінювати їх, обирати оптимальне рішення та забезпечувати зворотний зв'язок.

Нові умови навчання характеризуються творчим мисленням, гнучкістю, відкритістю та доступністю. Це все є вагомим внеском у процес формування та підвищення мотивації.

РОЗДІЛ 3

АПРОБАЦІЯ МЕТОДИКИ ЗАСТОСУВАННЯ НЕТРАДИЦІЙНОЇ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСОБУ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

3.0 Вступні зауваження

Даний розділ присвячено практичній частині нашого дослідження. Нами охарактеризовано поняття пробного навчання в загальному, особливості його проведення в нашому випадку, а також його послідовні етапи та результати. Проведено аналіз рівня сформованості мотивації у експериментальній групі.

3.1 Пробне заняття та його етапи

Сучасний процес навчання англійської мови охоплює різноманітність методів, технологій, підходів та прийомів, де кожен аспект англійської мови культивується певними засобами, що на період опанування нової теми є найактуальнішими та засновані на особистісно орієнтованому підході.

Навчання в 6 класі зумовлює позитивні зміни в когнітивному та особистісному розвитку учнів. Так, на момент переходу до основної школи в учнів уже сформовано достатній досвід використання іноземної мови в типових ситуаціях іншомовної комунікативної взаємодії (рівень A1 відповідно до Рекомендацій Ради Європи), який вони готові поглиблювати та вдосконалювати.

Беручи до уваги тривалі літні канікули, а також зміни, зумовлені особливостями навчання в основній школі, на початку 6-го класу (перша чверть) учні потребують певного періоду адаптації до нових умов навчання. Тому процес навчання має бути орієнтований на повторення та узагальнення того, що учень вивчав на попередніх етапах. Однак тривале навчання за традиційною методикою та відсутність новизни не є

ефективними оскільки, експлуатуючи наявні можливості учня, воно не стимулює його особистісного зростання та мотивації. Саме тому нами було розроблено пробне навчання.

У формі пробного навчання були розроблені різні види нетрадиційного уроку і використанні методи, засновані на підвищенні мотивації, що надали нам змогу статистично та експериментально перевірити, які ж з методів є найефективнішими та який вплив вони спричинили на учнів. Пробне навчання проводилося в Герцаївському комунальному ліцеї імені Г. Асакі, експериментальною групою виступив 6-Б клас, який навчався у формі нетрадиційного уроку з додатковим використанням автентичних матеріалів, з метою визначення ефективності їх апробації.

Школа використовує підручники “Joy of English”, Тетяна Пахомова, 2014, 176 с. Підручник містить вправи, що включають аудіювання, на жаль, відео фрагменти відсутні, окрім того, пріоритет зосереджений на граматику та матеріали для самостійного читання. Навчання здійснюється відповідно до навчального плану. Кількість уроків на тиждень – 2. Нами було проведено 10 уроків. Перший та останній урок базувалися на організації та підбитті підсумків пробного навчання. Протягом 8 уроків різноманітні форми нетрадиційного уроку були імплементовані у процес навчання, а також інтегровані навчальні онлайн ресурси.

Тема була вибрано згідно з навчальною програмою “You are what you eat”. Для даної вікової групи тема є досить цікавою, проте складною у плані лексичного матеріалу тому, були підготовлені навчально-автентичні матеріали з метою їх використання як засобу для: закріплення нового фонетичного, лексичного, граматичного матеріалу, навчання усім видам мовленнєвої діяльності.

Основною метою пробного навчання було проаналізувати доцільність використання методів підвищення мотивації учнів середньої школи на нетрадиційних уроках англійської мови.

Досягнення мети вимагало від нас вирішення наступних **завдань**:

- 1) визначення етапів пробного навчання;
- 2) діагностика рівня сформованості мотивації учнів 6 класу на уроках англійської мови;
- 3) порівняльний аналіз.

Наше пробне навчання проводилося в природних умовах у відповідності з діючою навчальною програмою англійської мови у середніх класах. Воно передбачало розробку нетрадиційних уроків для підвищення мотивації та охоплювало три етапи:

Констатувальний етап направлений на встановлення фактичного рівня мотивації на момент проведення дослідження. На основі зібраних в констатувальному етапі даних конкретизувалися завдання дослідження, визначилися діагностика вихідного рівня сформованості мотивації у експериментальному класі на уроках англійської мови.

Формувальний етап є ядром пробного навчання. Він організовується на основі висновків із попереднього вивчення стану проблеми та аналізу результатів констатації. У процесі формуючого етапу пробного навчання нами були вирішені поставлені завдання, а саме розробка та апробація нетрадиційного уроку для підвищення рівня сформованості мотивації.

Контрольний етап проводився після отримання результатів. Його мета полягає в порівнянні отриманих результатів з результатами констатувального етапу. Результати, отримані під час розв'язання завдань, є матеріалом для формулювання остаточних висновків.

Метою перевірки ефективності розробленого нетрадиційного уроку і окреслення першого завдання констатувального етапу дослідження, нами було вибрано експериментальну групу 6-Б класу, що налічувала 14 учнів віком 10-11 років.

Для перевірки рівня сформованості мотивації ми використовували анкету, розроблену Л. Г. Терлецькою [30] (див. Додаток А), що розрізняла 5 рівнів навчальної мотивації:

Перший рівень: високий рівень мотивації – учні володіють пізнавальним мотивом, прагненням успішно виконувати всі завдання, вони дотримуються всіх вказівок вчителя, сумлінні та відповідальні, сильно переживають, якщо отримують незадовільні оцінки.

Другий рівень: середній рівень мотивації – учні успішно справляються з навчальною діяльністю, проте не надто вмотивовані досягати кращих результатів, їм комфортно бути на середньому рівні.

Третій рівень: прийнято називати зовнішнім рівнем мотивації – учні мають позитивне ставлення до школи, але школа привертає більше уваги поза навчальним процесом, тобто такі учні успішні у сфері спілкування з друзями, з вчителями, але пізнавальні мотиви у них сформовані в меншій мірі, і навчальний процес їх мало приваблює.

Четвертий рівень: низька мотивація – учні відвідують школу неохоче, на уроках часто займаються сторонніми справами, не активні, тому зазнають серйозних труднощів у навчальній діяльності.

П'ятий рівень: дезмотивація – учні мають негативне ставлення до навчання та серйозні труднощі в навчанні, вони не засвоюють матеріал, відчувають проблеми в спілкуванні з однокласниками, у взаєминах з учителем.

Опрацювання результатів відбувалося за такою схемою: варіант «а» – 3 бали, варіант «б» – 1 бал, варіант «в» – 0 балів.

25–30 балів – сформоване ставлення до себе як до школяра, висока навчальна активність, що спричинює високий рівень мотивації.

20–24 балів – середній рівень мотивації.

15–19 балів – зовнішній рівень мотивації.

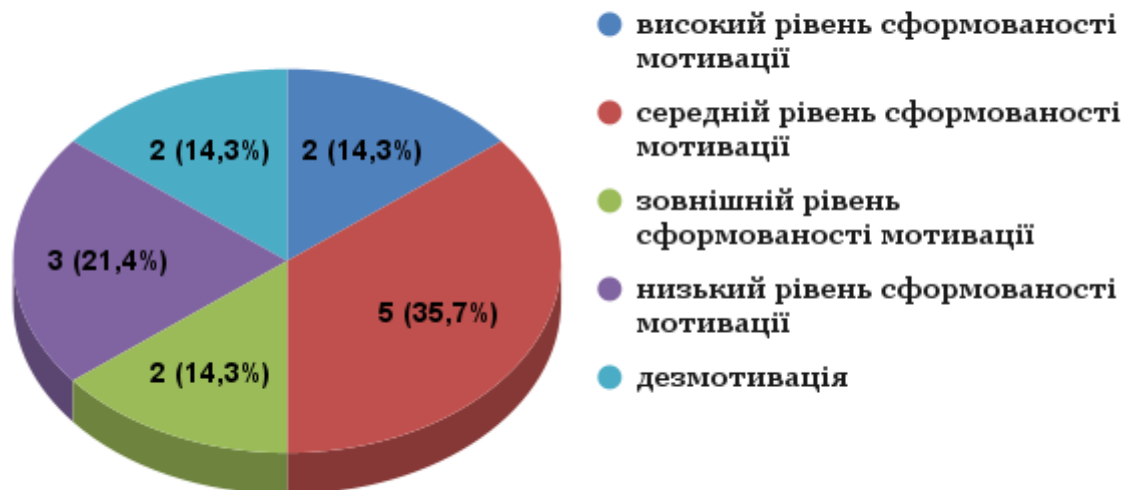
10–14 балів – низький рівень мотивації.

0–10 балів – дезмотивація.

Розглянемо діаграму рівня сформованості мотивації у експериментальній групі (див. діаграму 3.1).

Діаграма 3.1

Рівень сформованості мотивації у 6-Б ЕГ на констатувальному етапі

Спостереження за експериментальною групою показало, що мало учнів, а саме лише 2, виявляли наполегливість та уважність на уроках, швидко засвоювали необхідний матеріал, демонструючи інтелект та творчість і як результат опановували нові вміння і навички і могли краще виконувати різні завдання. Слід відзначити, що саме ці 2 учнів працювали не лише за зразками вчителя завдань, а виконували завдання з власної ініціативи, пропонуючи щось своє. Вчитель допомагав учням з середнім рівнем сформованості мотивації реалізовувати свій творчий потенціал умінням долати перешкоди задля досягнення поставленої мети уроку.

Як бачимо з діаграми, що є 3 учнів, що мають низький рівень сформованості мотивації, а 2 дезмотивовані, не бажають вчитися, а гратися, розсіяні, незібрані. На нашу думку, це пов'язано з мотивацією учнів середньої школи, адже вчитель створював дружню атмосферу на уроці та позитивне ставлення до навчальної діяльності, проте традиційна

методика в даному випадку вимагала інновацій, щоб зацікавити учнів освітнім процесом.

Наступним кроком було задіяння методики “незакінчених речень” Сакса і Сіднея (див. Додаток Б), ми вибрали блок запитань, який підходить нашій тематиці та розробили анкету (див. Додаток Б), пов’язану з освітнім процесом вивчення англійської мови. У результаті було визначено, що учням подобається використання сучасних технологій на уроці, бо кожен з них має або телефон або планшет і добре розбирається в застосунках мережі інтернет. Наприклад, перегляду відеофрагменту для них пізнавальніший та цікавіший, ніж просто прослуховування запису на цю тематику у підручнику. Учням не подобається монотонна робота лише за підручником, вони б хотіли активних та інтерактивних методів, а саме дослідницьких або ігрових, вони бояться робити помилки або просто відповідати вчителю через страх зробити помилку і тому починають мовчати, а ігрова форма допомагає їм розкритися та переключити фокус з страху на пізнавальний процес навчання. Тож, використовуючи цікаві підходи та нетрадиційні форми уроку, безперечно мотивація буде підвищуватися.

Проведена констатувальна діагностика виявила, що у учнів середньої школи ще недостатньо сформовані компоненти навчальної діяльності, мотивація до навчання у слабших учнів має соціальний характер і орієнтована на зовнішньо привабливі атрибути школи.

Таким чином, аналіз відповідей допоміг нам краще зрозуміти переживання учнів, труднощі, зони конфліктів, особливості сприйняття вивчення англійської мови та ціннісні орієнтації дітей цього віку. У навчальній діяльності ми намагалися знайти нетрадиційні способи виконання завдань, створити середовище, яке надавало можливість отримання від учнів зворотного зв’язку і підтримки, викликало б їх активність на уроці та опанування навчальними діями та уміннями до рівня базових навичок.

3.2 Нетрадиційний урок як засіб підвищення мотивації

П. Абрудан визначає, що «формування мотивації навчання – це спеціально організований процес цілеспрямованого впливу на учнів, створення умов та ситуацій для прояву активності, з метою розвитку позитивних мотивів навчання» [37].

Формуванню мотивації навчання сприяють:

- **зміст навчального матеріалу**, що має бути зрозумілим, містити поетапний рівень складності, щоб слабким учням не було нудно або боязко, що вони не впораються, кожен урок має включати в себе наочність, яскраві приклади та ситуації з життя учнів, тоді їм легше, для прикладу, опанувати нову лексику та бути насиченим різними видами роботи на уроці;
- **організація навчальної діяльності** допомагає розвитку позитивного ставлення до школи та мотивації до навчальної діяльності, вона складається з таких 3 етапів: мотиваційного, операційно-пізнавального, рефлексійно-оцінного [17].

Розглянемо як ми працювали на цих етапах: на **мотиваційному** етапі ми ознайомлювали учнів з метою уроку, адже необхідно їх правильно мотивувати та стимулювати їх до активної участі в цьому процесі, пояснюючи для чого їм потрібні ці знання, де вони можуть їх використати і яким чином мають їх виконати, щоб досягнути успішного результату.

На **операційно-пізнавальному** етапі учні мають засвоїти зміст теми програми та опанувати необхідні навчальні дії. Для формування позитивного ставлення до навчальної діяльності важливо те, щоб у дітей виникали позитивні емоції від досягнутих ними успіхів.

Рефлексійно-оцінний етап – це етап, де учні навчаються аналізувати власну діяльність, оцінювати її, порівнюючи результати з поставленими завданнями. Вчитель має уважно підбити підсумки опрацьованої теми таким чином, щоб учні отримали фідбек, де вони почуватимуть, що їх

зусилля оцінили належно, щоб вони відчули позитивне емоційне наповнення від виконаної роботи та пізнання чогось нового і цікавого.

- **Контроль і оцінювання** є заключним і важливим складовим організації навчально процесу та формуванню мотивації, адже правильне трактування та пояснення помилок генерує в учнів мотив та бажання пізнавати нові горизонти, покращувати свої навчки, вміння та збагачувати вже наявні знання, а схвалення учителя, підкріплене високою оцінкою, є винагородою учня за докладені ним зусилля. В той час, як низька оцінка викликає в учня незадоволення, розчарування, дуже важливо пояснити учневі чому саме оцінка низька, з яким видом діяльності були труднощі і як можна подолати, що неможливо не докладати зусиль і просто так отримати хорошу оцінку, що з усім можна справитись і покращити власний освітній процес. Якщо учень навчиться адекватно реагувати на оцінку, то процесу зниження мотивації не відбудеться.

З вище зазначеного, розробляючи нетрадиційний урок, ми намагалися збагатити зміст уроку особистісно-орієнтованим цікавим матеріалом, підтримувати допитливість і пізнавальний інтерес, формувати адекватну самооцінку можливостей учнів, утверджувати прагнення до їх саморозвитку.

Таким чином, на основі викладеного вище нами було виділено такі **методи**, що відображають форми нетрадиційного уроку (відео-урок, урок-гра, урок –вікторина та інші) та сприяють підвищенню пізнавального інтересу учнів із низьким рівнем мотивації до вивчення англійської мови, завдання базувались на темі уроку “*We are what we eat*”:

1. **Метод емоційного стимулювання** – наведення цікавих прикладів, створення ситуації новизни, інформування про сучасні наукові дослідження, наприклад, учні мали переглянути і обговорити відео *10 Unbelievable Facts about Food – Fact or Fiction* (<https://www.youtube.com/watch?v=gvrVTZT1Ov4>):

1) *Watching a video and repeating the names of food.*

2) *Game “Crocodile” (few pupils).*

3) *Task on the card (matching the picture and name of the subject).*

4) *Group work: pupils throw a cube and make the sentences according to the number they have:*

1 - I can cook ...

2 – I don't like ...

3 – I eat ... every day/ week/ month ...

4 – I like ...

5 – I have ...

6 – Skip your turn

2. **Метод навчальної дискусії**, де учні мають можливість спілкуватися з однокласниками як реалізація власних мовленнєвих інтенцій у межах заданого контексту і це виступає стимулом до спілкування. Діалогічне мовлення практикується з особливим інтересом, бо учні добре ознайомлені з таким видом роботи, вони усвідомлюють, що можуть в основному успішно виконати завдання. Таким чином підвищується їх вмотивованість до цієї форми говоріння. Учні відчувають себе достатньою мірою залученими до спілкування при виконанні таких завдань, які вимагають формулювання прохань, питань, побажань, спонукань. Ми використовували таку форму нетрадиційного уроку як **role playing** (наводимо для прикладу 3 ситуації):

***Situation A:** What's your favourite thing to cook? Draw a picture and tell us about it! Think about the taste, texture, and colors of your favorite meal.*

Потім учні писали на дошці слова, що використовували: *to boil, to slice, to fry, to stew, to bake*, а іншим учням були роздані картки з визначеннями, що потрібно було співвіднести:

to reach the temperature at which a liquid starts to turn into a gas;

to cook meat, fish, vegetables, or fruit slowly and gently in a little liquid;

to cut something into thin, flat pieces;

to cook inside an oven, without using added liquid or fat;

to cook food in hot oil or fat.

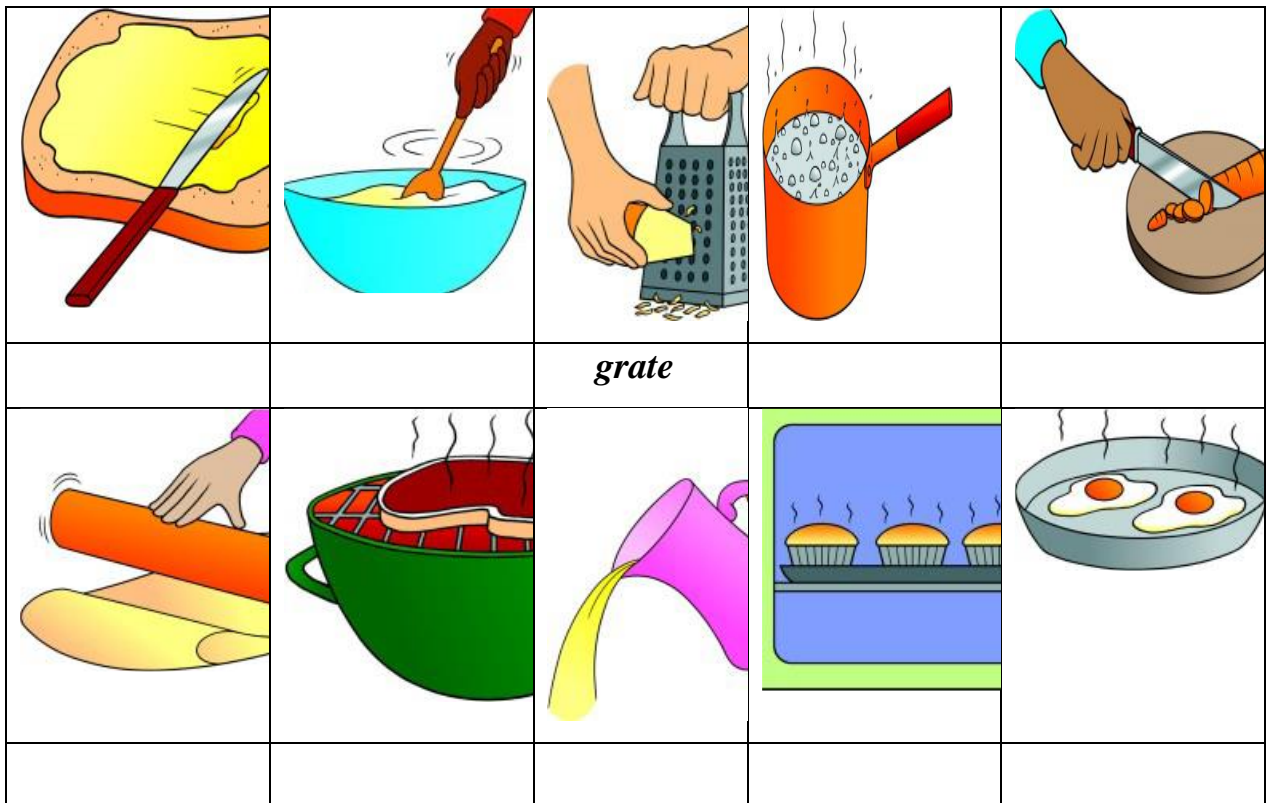
Заклучним елементом були міні-діалоги: *What can we boil/fry/stew/bake?*

Situation B: *Your friends want to make a surprise for your birthday. Discuss what dishes they want to prepare and what they have to buy.*

Situation C: *Your mother is very tired. You want to help her. You have milk, cornflakes, eggs, butter, bacon, toasts, tomatoes, oranges, honey. Think what you can cook for breakfast your mum or ask her what she wants to eat.*

3. Метод наочної демонстрації:

Guess the right option and fill the gaps under the pics: *grill bake pour roll grate spread fry cut boil mix*

Watch the video: Blippi's Pizza Party!

(<https://www.youtube.com/watch?v=5VavkH8lzQg>) *What's the order? Put the sentences in the correct order.*

___ «Mix the flour, water and oil into a dough. Put it on the table and fold it many times.

___ *Put the slices of tomato and vegetables on top of the cheese.*

1 *First, mix 300g flour and a small spoon of yeast and salt in a bowl.*

___ *Cut some tomatoes, mushrooms or other vegetables into slices.*

___ *Spread tomato sauce on your pizza base.*

___ *Enjoy your pizza. Yummy!*

___ *Next, pour 200ml water into the bowl and add a big spoon of olive oil.*

___ *Roll the dough into a big circle. This is your pizza base!*

___ *Bake the pizza in the oven at 220 C for about 10 minutes. Ask an adult to help you!*

___ *Grate some cheese and put it on top of the tomato sauce».*

4. **Ігровий метод** є одним з найефективніших форм і способів створення ситуації, що сприяє розвитку мовлення та має великі можливості мотиваційно-спонукального характеру, бо спонукає учнів ставити запитання спрямовані на отримання додаткової інформації. Нами була використана наступна технологія:

Гра «A Story». Один з учнів починає розповідь про їжу. Решта учнів ставить йому запитання до кожного речення. Переможцем виступає той, хто поставить запитання, на яке перший учень не зможе відповісти. Наприклад:

P1: Food is very important.

P2: Why is it important?

P1: It helps us....

Гра «What Food Is It?». Один з учнів (лідер гри) висловлював повідомлення про якийсь продукт харчування. Учні ставили загальні запитання, намагаючись з'ясувати, який продукт харчування задумав лідер гри. Хто спромігся відповісти, той посідає місце лідера гри. Слід відзначити, що учням особливо сподобалася ця гра і вона гарно тренує лексичну компетентність. Наприклад, лідер гри загадав слово *hamburger*.

Leader: All pupils like it. It's very tasty.

P1: Is it a candy?

Leader: No.

P2: Is it a fruit?

Leader: No.

P3: Is it sweet?

Leader: No.

P4: Is it salty?

Leader: Yes.

P5: Is it healthy?

Leader: No.

P6: Is it fast food?

Leader: Yes, it is!

5. Методи, що стимулюють ініціативу учнів: самостійне творче завдання, проектна робота, командна робота. Даний приклад репрезентує форму нетрадиційного уроку, **урок-вікторина**, що може охоплювати різні завдання, наприклад, пройти онлайн-вікторину: <https://learnenglishkids.britishcouncil.org/print-make/worksheets/fruit> :

- «What am I?»

Teacher: Guess the word:

Teacher: 1. It is green and long.

Pupils: Cucumber.

Teacher: 2. It is round and green.

Pupils: Cabbage.

Teacher: 3 .It is round and red.

Pupils: Apple.

Teacher: 4. It is round and yellow.

Pupils: Lemon.

Teacher: 5. It is long and orange».

Pupils: Carrot.

- **Interesting facts about fruit. True or False:**
 1. A strawberry isn't a berry? A banana is.

2. Apples float in water because they are 25% Air.
3. Tomatoes are a fruit, not a vegetable.
4. Kiwi contains twice as much Vitamin C as an orange.
5. Apple tree can produce up to 400 apples a year.

• **Find and correct mistakes.**

- 1 a carrots _____
- 2 an lemon _____
- 3 an cheese _____
- 4 a fruits _____
- 5 a onion _____
- 6 a orange _____
- 7 an cabbage _____
- 8 a apple _____
- 9 an banana _____
- 10 a sugar _____

Таким чином, перевага перерахованих методів та розроблених завдань полягає в тому, що вони підвищують індивідуалізацію освітнього процесу, розвивають комунікативні навички учнів, допомагають у співпрацювати та є ефективним інструментом в процесі формування мотивації навчання.

Далі ми розробили нетрадиційний урок на цю саму тему (див. Додаток Г). На завершальному етапі ми з учнями обговорили результати нашої навчальної діяльності, проговорили, що сподобалось, а що ні, що було важким, а що легким, що вдалося відразу, а до чого варто докласти зусилля, таким чином, ми підбили підсумки роботи. Наприкінці ми запропонували висловити своїми думки та поділитися досвідом учнів:

I never know that...

I have found out...

I learned...

What was the most interesting?

What was the easiest for you?

What was the most difficult for you?

What do you want to repeat?

What do you want to try again?

Таким чином, наш експеримент доводить, що після залучення нетрадиційних форм уроку, учні із задоволенням виконували завдання, були активними та краще засвоювали новий матеріал.

3.3 Аналіз та інтерпретація результатів пробного навчання

Отримані результати у рамках формувального експерименту репрезентували дані, що експериментальна діяльність на основі використання форм нетрадиційного уроку в середній школи у процесі вивчення англійської мови дала позитивні результати.

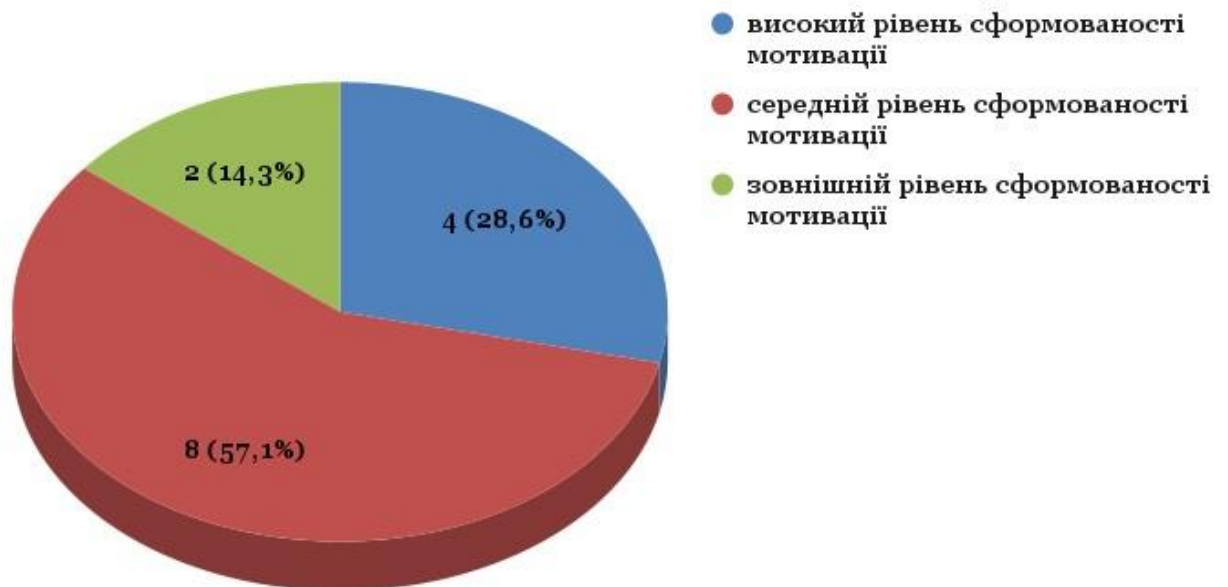
Використовуючи різноманітні форми й методи організації роботи, ми намагалися створити атмосферу заохочення кожного учня у завданнях, за які відповідальний учень та у завданнях, що виконував весь клас. Ми стимулювали учнів до використання різноманітних способів виконання завдань на уроці без страху помилитися або одержати неправильну відповідь. Під час пробного навчання ми заохочували, щоб кожен учень, незалежно від ступеня його готовності до уроку, виявляв ініціативу та самостійність. Наприкінці уроку ми відводили час на рефлексію, ставлячи запитання, що нового дізналися, що не сподобалось, що хотіли б поіншому, а яке завдання повторити.

В кінці нашого пробного навчання було проведено анкетування, щоб побачити різницю, яка виявилася змістовною та переконливою, бо результати свідчили про недостатній рівень мотивації або дезмотивації у 2 учнів та низького рівня у 3 учнів на початку пробного навчання в експериментальній групі. Після проведення пробного заняття із використанням нетрадиційного уроку високий рівень сформованості виявився у 4, а не у 2 учнів, як було до того, середній покращився на

кількість 3 учнів, зовнішній рівень сформованості мотивації у відсотках та кількості учнів залишився тим самим, проте туди потрапили учні, що до того мали низький рівень сформованості мотивації, а саме низький рівень мотивації та дезмотивація зникли взагалі. Учні з радістю ходили до школи, виконували різні завдання, навіть пасивні та слабо підготовлені учні стали активними та вмотивованими працювати і розвиватись, що позитивно позначилося на їхній успішності. Апробація даних відображена у діаграмі 3.2:

Діаграма 3.2

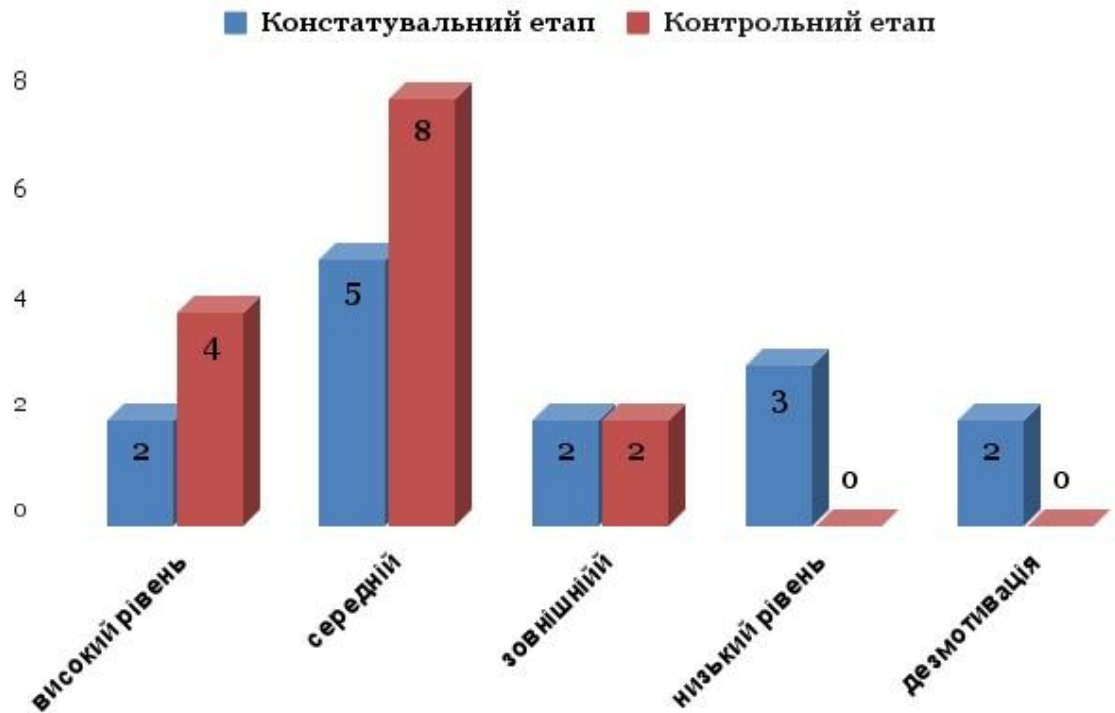
Рівень сформованості мотивації у 6-Б ЕГ на контрольному етапі

У підсумку, можна порівняти результати, отримані учнями експериментальної групи до і після проведення формуючого етапу пробного навчання.

Діаграма 3.3

Порівняльний аналіз рівня сформованості мотивації у 6-Б на констатувальному та контрольному етапах

Варто відзначити, що швидкість прогресу учнів містить суттєві зміни, а саме вагомі покращення як ми бачимо з діаграми: високий рівень додалось по 2 учнів, середній рівень додалось по 3 учнів, низький рівень та дезмотивація відсутні на контрольному етапі. Під час уроків було помічено, що цілеспрямована і систематична робота з нетрадиційними уроками сприяє покращенню взаємодії учнів, старанності та наполегливій роботі. За допомогою даних матеріалів, мотивація учнів до уроку значна зросла, через що загальна успішність учнів підвищилась. Учні були стараннішими ніж зазвичай, тому успішно проходив як процес введення нової теми, так і повторення вже вивченої.

Пробне навчання допомогло нам сформулювати такі тези:

Методична доцільність нетрадиційних форм уроку полягає в тому, що краще їх засосовувати на заключному етапі уроку або при повторенні теми, вивченні певної складної підтеми чи закріпленні протренованих навичок, коли учні вже мають сформований активний словник нових

лексичних одиниць, опанували граматичні структури, якщо такі були, та виконали вправи на засвоєння навичок усного мовлення, читання та письма.

Нетрадиційні уроки містять організаційну форму, що сприяє створенню згуртованого колективу, відкриті обрії для винахідливості та глибини аналізу навчальної ситуації. Перевага цих уроків полягає в тому, що учні навчаються уважно слухати один одного, швидко та адекватно реагувати на повідомлення однокласників, невимушено виражати свою думку, виявляти ініціативу та активізувати рівень сформованості мотивації в позитивний та динамічний бік.

При виборі засобів і методів навчання на нетрадиційному уроці перевага надавалася тим, які активізують розумову діяльність учнів. Однією з визначальних рис подібного уроку можна вважати виникнення градації різних емоцій між учнями, проте вони вчаться керувати ними і будувати оптимальні взаєностосунки, що виступають умовою і засобом підвищення ефективності навчання, бо умовою успіху кожного учня є успіх інших учнів.

На нашу думку, у середній школі доцільно проводити рольові ігри, урок-вікторину, урок-подорож, урок-презентацію та урок-проект. Дані форми нетрадиційного уроку можуть використовуватися як засіб формування навичок, розвитку певних мовленнєвих умінь, навчання вміння спілкування, розвитку відповідних здібностей та психічних функцій, пізнання, запам'ятовування. Якщо учні зацікавлені, захоплені, заінтриговані, панує дух співпраці, то лексичні і граматичні зразки відтворюються легко і з користю.

Спостереження за процесом навчання з використанням нетрадиційних форм уроку свідчить про те, що учні ставляться до вивчення англійської мови з більшою цікавістю, ніж було до того. Вони не знають якої форми нетрадиційного уроку їм очікувати, проте з нетерпінням чекають цього, бо навчальний матеріал подається у сучасній

формі, де застосовується багато інформаційних технологій, що насичують урок змістом та яскравістю, а не нудними принципами чітко вибудованого традиційного уроку.

Учням набагато цікавіше, коли, наприклад, вчитель підготува урок-екскурсію в кондитерське кафе, щоб ознайомити їх з видами випічки, солодоців та процесом їх виготовлення і це радикально відрізняється, коли учень просто читає в навчальному підручнику нецікавий текст проте саме. Тобто незвичайна форма уроку не просто привертає увагу, а й утримує її, учні можуть прослідкувати свій прогрес, порівнявши свої знання до уроку-екскурсії та після з знаннями традиційного уроку. Різниця буде разючою, адже навіть дезмотивовані або слабкі учні відкриють для себе щось нове і захочуть спілкуватися англійською мовою, наприклад, щоб зробити елементарно замовлення в кафе.

Одним з беззаперечних завдань нетрадиційного уроку є заохотити учня до навчання, розкрити його потенціал – творчий, розумовий, мисленнєвий та підвищити мотивацію, використовуючи пізнавальну активність.

Для формування мотивації навчання необхідно застосовувати групові або парні види роботи, що сприяють залученню кожного учня в навчальний процес, де він має завдання, з якими треба попрацювати, не підвести інших, брати відповідальність за свій вибір та самостійно обґрунтовувати вирішення різних поставлених задач.

Як показала наша практика, під час групової роботи активізувалися у роботу дезмотивовані, слабовмотивовані або дуже інертні учні, бо у них не було іншого виходу, лише як той, щоб спробувати свої сили, у них з'явилося бажання бути не гіршими за інших.

Сучасні учні потребують для підвищення мотивації використання активних методів: комунікативних, групових, рольових, ігрових з використанням новітніх технологій. Аудіювання та відеоматеріали British Council викликали суттєвий інтерес, учні дивились, слухали, виконували

різні креативні вправи, проводили аудіювання між собою. Вони так були захоплені процесом, імпровізували, що навіть не помітили коли закінчився урок, тож, як бачимо, структуровано та логічно вибудовані традиційні уроки, на відміну від нетрадиційних, час від часу можуть викликати нудьгу та послаблення зацікавленості.

Висновки до розділу 3

Мотивація – це сукупність методів, прийомів, технологій, що націлена на активізацію пізнавальної та навчальної діяльності учнів. Важко виокремити чи ствердити, що один з методів чи прийомів є найкращим, бо те що відгукується одним учням, з іншими взагалі не працює. Дуже важливо, щоб все було взаємопов'язано між собою та пропрацьовувались різні прийоми, що мотивуватимуть учнів до покращення якості своєї навчальної діяльності.

Прийнято вважати результативним процес, де учні мають можливість з різними когнітивними та розумовими здібностями та психологічними особливостями досягати успіху у навчанні, працюючи в одному колективі.

Нетрадиційні форми організації навчання можуть зацікавити учнів з початковим рівнем сформованості мотивації, висвітлюючи їх сильні сторони, про які учні можуть навіть не здогадуватися, що має позитивний вплив на їх успішність, реалізацію та досягнення. Нетрадиційні уроки служать певного роду каталізатором розвитку загально навчальних навичок, а також вміння приймати рішення.

Навчальний процес не повинен бути нудним, втомлюючим або викликати неприємні емоції, коли одні учні відчують радість і піднесення від виконаних завдань, то й інші автоматично підсвідомо, а потім і свідомо відчуватимуть те саме і активно беруть участь у всіх видах освітньої діяльності.

ВИСНОВКИ

У даній магістерській роботі завдяки низці ґрунтовних досліджень підвищення мотивації вивчення англійської мови, подане визначення поняття мотивації, проаналізовані її види, охарактеризована важливість мотивації у вивченні англійської мови. Розроблено комплекс мотиваційних вправ і було проведено пробне навчання на доцільність їх застосування у середніх класах.

Фокус навчання був орієнтований на розвиток інтелектуального і особистісного потенціалу учнів. Ми намагалися посприяти розвитку у учнів мотивації у таких видах діяльності як пізнавальна, навчальна, творча. Мотивація особистісного зростання, стимулює учнів вдосконалювати базові критерії та навчатися новому, еволюціонуючи як особистість.

Дослідивши поняття мотивації при навчанні англійської мови, ми можемо стверджувати, що незважаючи на велику кількість прийомів підвищення мотивації, необхідною складовою кожного з них є запуск процесу внутрішньої мотивації, що плавно переходить у зовнішню. Для одних учнів – це невеликий поштовх від вчителя, для інших – клопітка праця над собою, самодисципліною та силою волі.

Слід відзначити, що є учні, які будуть мотивовані схваленням інших, тому важливо розвивати в учнів відчуття переконаності й успіху, створювати на уроках відчуття суперництва, щоб завжди підтримувати внутрішній мотив до пізнання англійської мови.

Вчитель має бути толерантним, генерувати подачу інформації у доступній формі для сприйняття учнями як нового досвіду, який поширює їхні базові знання в сприйнятті та обробці навчального матеріалу.

Можемо сказати виходячи з результатів пробного навчання, що сучасні учні середньої школи, беручи до уваги їх вікових особливостей мають потребу у використанні активних методів навчання, а саме: ігрових,

проблемних, дослідницьких, які відповідають сфері їх інтересів і соціальнокультурному рівню їх розвитку.

Використання освітніх сайтів British Council, <https://englishhouse.ua/test/>, <https://iknoweng.com/ua/dlya-ditej/>, <https://www.duolingo.com>, <https://www.bbc.co.uk/> дуже сподобались учням, вони бачили картинки, різні відео, цікаві завдання, що допомогли у сприйнятті інформації. Як стверджував В.О. Сухомлинський, то без гри не може бути повноцінного розумового розвитку, вони виступають результативним джерелом мотивації. Ігрова діяльність надає уроку більше емоційності та вмотивованості. Ефективність проведення уроків англійської мови базується на раціональній побудові та організації нетрадиційного уроку.

Під час пробного навчання ми застосували різні методи підвищення мотивації, описані у розділі 3.2 та використовували інтерактивні завдання на основі навчальних веб-сайтів. Аналіз результатів переконливо свідчить, що організація подібних нетрадиційних уроків підвищує мотивацію учнів до вивчення англійської мови в цілому та полегшує процес навчання.

У пробному навчанні брали участь учні 6-Б класу у кількості 14 осіб. Критеріями визначення рівня сформованості мотивації були: високий, середній, зовнішній, низький та дезмотивації. Учням було запропоновано анкетування до та після пробного навчання. Високий рівень сформованості покращився на 14,3% (2 учні), середній рівень сформованості мотивації – на 21,4% (3 учнів), зовнішній рівень у відсотках (14,3%) та кількості (2 учні) не зазнав змін, проте ті 2 учнів, що були на зовнішньому рівні піднялись до середнього, а низький рівень сформованості мотивації та дезмотивації становить 0%.

Тож, мета роботи, яка полягала у використанні нетрадиційних форм організації навчання англійської мови як засобу підвищення мотивації учнів середньої школи та апробація його в умовах пробного навчання, була

досягнута, що дозволяє зробити висновок про ефективність запропонованого нами використання різних форм нетрадиційного уроку.

Перспективу дослідження вбачаємо у висвітленні можливостей використання нетрадиційних уроків у старшій школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амброзяк, О. Умови для навчання – умови для творчості. Формування мотиваційного поля загальноосвітнього закладу. Київ. 2017. № 12. С. 19–22.
2. Бергер В. Вчіть учнів ставити питання – отримаєте інструмент навчання. Київ. 2016. С. 17–20.
3. Бібік Н.М. Пізнавальний інтерес як умова суб'єктності навчання молодших школярів. Педагогічний дискурс. 2011. Вип. 10. С. 53–56.
4. Борецька Г.Е. Сучасні технології формування англomовної компетенції говоріння в учнів основної і старшої школи. *Іноземні мови*. 2016. № 2. С. 23–26.
5. Борисова Н.В. Проблема вибору традиційних та інноваційних технологій навчання у процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 13(81). С. 198–201.
6. Винарчук Т.М. Роль і значення освітніх Веб-ресурсів у забезпеченні безперервної освіти педагога. URL: <http://www.narodnaosvita.kiev.ua> (дата звернення: 17.06.23).
7. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Київ. Знання, 2018. 566 с.
8. Волкова Н.П. Педагогіка. Київ. Академвидав. 2017. 616 с.
9. Грабовська Т.В. Формування позитивної мотивації діяльності особистості. Київ. 2002. № 4. С.12–14.
10. Дичківська І.М. Інновації в педагогічних технологіях: навч. посіб. Київ : Академвидав, 2017. 218 с.
11. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ. 2008. 528 с. URL: <http://pidruchniki.com/17000308/pedagogika/pedagogika>. (дата звернення: 01.06.2023).

12. Зязюн І.А. Мотивація і мотиви людської поведінки. Київ. 1999. №6. С. 3–6.
13. Калініна Л.В., Самойлюкевич І.В., Мисечко О.Є., Березенська Л.І., Сіваєва Н.П. Розвиток професійно-методичної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. Житомир. 2019. 200 с.
14. Корсей С.С. Нетрадиційні форми організації навчання англійської мови як засіб підвищення мотивації учнів середньої школи. Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Факультет іноземних мов. Чернівці. 2023. С.131–132.
15. Корсей С.С. Особливості використання нетрадиційних уроків. *Магістерські студії*. 2023. URL: http://english.chnu.edu.ua/?page_id=8831&lang=uk Вип.4. 2023. pdf. С. 32–40.
16. Криштоф С. Д. Використання Інтернет-ресурсів для підвищення якості навчання дисциплін природно-математичного циклу в загальноосвітній школі. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2017. №5. С. 134–137.
17. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка. Київ. Знання-Прес. 2014. 445 с.
18. Курлянд З.Н., Хмельюк Р.І., Осипова Т.Ю. Педагогіка. Харків. Бурун Книга. 2019. 304 с.
19. Малафіїк І. В. Дидактика новітньої школи. Київ. 2017. 632 с.
20. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навчальний посібник. Київ. 2019. 656 с.
21. Нос Л., Хома М. Нестандартні уроки з англійської мови в новій українській школі. *Молодий вчений*. Київ. 2020. 10 (86). С. 420–424.
22. Омеляненко С. В. Педагогіка: тестові завдання. Київ. Знання. 2018. 391 с.
23. Пальчевський С.С. Педагогіка. Київ. 2007. 576с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1249300/>. (дата звернення: 11.07.2023).

24. Пасічник О. С. «Використання візуальних опор у процесі організації ситуативного спілкування іноземною мовою учнів 5-6 класів». *Проблеми сучасного підручника*. Київ. 2020. С. 148–150.
25. Пасічник О. С. «Дидактичне обґрунтування емоційно-ціннісного компонента змісту навчання іноземних мов». *Український педагогічний журнал*. 2019. №1. С. 45–56.
26. Пасічник О. С. «Міжкультурна медіація – переосмислення місця і ролі рідної мови у навчанні іноземних мов». *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Вип. 22, С. 213–223.
27. Савицька Н.С. Використання аутентичних відеоматеріалів при формуванні навиків спілкування на заняттях з іноземної мови. *Філологічні науки. Питання теорії і практики*, 2011. №2 (9). С. 152–153.
28. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: [підручник для студентів вищих навчальних закладів]. Київ. 2012. 504 с.
29. Сазонова В. С., Анатайчук І. М. Застосування нетрадиційних форм проведення уроку з англійської мови для розвитку комунікативних навичок у студентів немовних спеціальностей. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31 (70) № 2 Ч. 2 2020. С. 225–231.
30. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика: підручник. Київ. Слово. 2013. 608с.
31. Устименко О.М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2017. № 1. С. 3–9.
32. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль. 2017. 232 с.
33. Фрицюк В.А., Грошовенко О. П. Професійний саморозвиток майбутніх педагогів: компетентнісний підхід. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*, (1). 2018. С. 208–213.

34. Христич Н. С., Борисова Н. В. Проблема вибору традиційних та інноваційних технологій навчання у процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: серія «Філологія». Острог Вид-во НаУОА. 2022. Вип. 13(81). С. 198–201.
35. Чорна І.І. Використання нетрадиційних форм організації навчання на заняттях з іноземної мови як важлива умова формування професійної мобільності майбутніх економістів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Випуск 60. 2018. С. 216–219.
36. Яхунів Т.О., Верисокін Ю.І. Типологія кіноінформації та її використання для навчання лексики соціокультурним компонентом. Київ. 2000. №3. С. 33–36.
37. Abrudan P. Motivation in Language Learning. URL: <http://steconomiceuoradea.ro/anale/volume/2008/v1-international-business-and-european-integration/099.pdf> (дата звернення: 27.10.23).
38. Alfauzan A., H. Abduljabbar G. Hussain Attitude towards and perception of literature in EFL setting. *English Language Teaching*, 2017. 10(1). P. 1–17.
39. Blumberg P. Making Learning-Centered Teaching Work: Practical Strategies for Implementation. Stylus Publishing, LLC, 2019. 240 p.
40. Breen M. P. Authenticity in the Language Classroom. *Applied Linguistics*, 2016. 175 p.
41. Brown H.D. Teaching by Principles: an interactive approach to language pedagogy. New York: Addison Wesley Longman, 2017. 250 p.
42. Brown H.D. Principles of Language Learning and Teaching. New Jersey. 2015. 285 p.
43. Byrne D. Keys to Language Teaching. Techniques for Classroom Interaction. Longman, 2018. 180 p.

44. Dornyei Z. Attitudes, Orientations and Motivations in Language Learning Advances in Theory. *Research and Applications Language Learning Research Club*, 2003. 8. P. 41–49.
45. Ellis G. Learning to Learn English. Cambridge University Press, 2017. P. 25–26.
46. Harmer J. How to Teach English. Longman. 2007. 288 p.
47. Pinter A. Teaching Young Language Learners. Oxford University Press, 2017. 240 p.
48. Read C. 500 activities for the primary classroom. *ELT journal*. 2017. Vol. 62, no. 3. P. 320–322.
49. Richards J.S., Renandya W.A. Methodology in Language Teaching. Cambridge University Press. 2019. 255p.
50. Schmit N. Lexical chunks. *ELT journal*. 2018. Vol. 54, no. 4. P. 400–421.
51. Schmitt N. Review article: instructed second language vocabulary learning. *Language teaching research*. 2013. Vol. 12, no. 3. P. 329–363.
52. Selivan L. Why has the lexical approach been so long in coming?. Cambridge University Press, 2018. 244 p.
53. Simmons N. Young Learners. Oxford University Press, 2019. 128 p.
54. Thornbury S. How to teach vocabulary. Pearson ESL, 2018. 185 p.
55. Tuan L. T. Vocabulary recollection through games. *Theory and practice in language studies*. 2018. Vol. 2, no. 2. P. 129–143.
56. Woodward T. Planning Lessons and Courses: Designing Sequences of Work for the Language Classroom. Cambridge, University Press. 2017. 266 p.
57. Yildirim B., Sunbul A. The effects of educational games, feedback and correction on the learning level. *Procedia – social and behavioral sciences*. 2017. Vol. 116. P. 464–476.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для визначення шкільної мотивації (за Л. Г. Терлецькою)

1. Тобі подобається в школі?
 - а) Так;
 - б) не дуже;
 - в) ні.
2. Уранці ти завжди з радістю йдеш до школи чи тобі часто хочеться залишитися вдома?
 - а) Іду з радістю;
 - б) буває по-різному;
 - в) частіше хочеться залишитися вдома.
3. Якби вчитель сказав, що завтра до школи не обов'язково приходити всім учням, ти б пішов до школи чи залишився б вдома?
 - а) Пішов би до школи;
 - б) не знаю;
 - в) залишився б удома.
4. Тобі подобається, коли відмінюють уроки?
 - а) Не подобається;
 - б) буває по-різному;
 - в) подобається.
5. Ти хотів би, щоб тобі не задавали ніяких домашніх завдань?
 - а) Не хотів би;
 - б) не знаю;
 - в) хотів би.
6. Ти хотів би, щоб у школі залишилися лише перерви?
 - а) Ні;
 - б) не знаю;
 - в) хотів би.
7. Ти часто розповідаєш про школу своїм батькам і друзям?
 - а) Часто;
 - б) рідко;
 - в) не розповідаю.
8. Ти хотів би, щоб у тебе був інший, менш суворий учитель?
 - а) Мені подобається наш учитель;
 - б) точно не знаю;
 - в) хотів би.
9. У тебе в класі багато друзів?
 - а) Багато;
 - б) мало;
 - в) немає друзів.

10. Тобі подобаються твої однокласники?
- а) Подобаються;
 - б) не дуже;
 - в) не подобаються.

Додаток Б

Методика незакінчених речень

Фронтальне опитування учнів за методикою незакінчених речень.

1. Я радію на уроці англійської мови, коли ...
2. Якби я міг (могла) ...
3. На уроках англійської мови я завжди ...
4. Мені цікаво...
5. На уроках англійської мови мені подобається ...
6. На уроках англійської мови мені не подобається ...
7. Якби на уроках англійської мови ...
8. На мою думку, мені заважає ...
9. Коли мене не розуміють ...
10. Я хотів(ла) б, щоб на уроках було більше ...

Додаток В

Типи вправ базованих на аудіо та відео матеріалах для учнів 6 класу

Назва вправи	Процес та суть виконання
Диктант з картинками	Вчитель обирає картинки з відео, які репрезентували ту словникову, яка зараз вивчається, та створює за допомогою них карточки. На етапі перевірки засвоєного лексичного матеріалу, вони пишуть диктант, але не за допомогою перекладу з української на англійську, а саме записуючи, те слово, яке репрезентує картинка.
Знайди предмет у відео	Цей вид завдання підходить для закріплення вивченого. Учні повинні знайти у відео, ті предмети, які вивчались ними раніше, та підрахувати їхню кількість. Ми виконували завдання на швидкість в групах, що зацікавило учнів ще більше.
Дубляж	Учні переглядають відео з новими словами двічі, та повторюють за героями. Потім вчитель вимикає звук, але вмикає відео. Учні маючи текст перед собою повинні відтворити його як в аудіо.
Що станеться наступним?	Ця вправа допомагає не тільки потренувати слова, а й розвиває здогадку та логіку. Учні переглядають відео, та за допомогою нових слів намагаються здогадатись та обговорити, що може статись далі. Потім переглядають його до кінця та порівнюють свої очікування із реальним результатом.

Додаток Г

Клас 6-Б

Lesson We are what we eat.

Тип уроку: нетрадиційний.

Мета уроку:

Навчальна: навчити учнів використовувати в усному та писемному мовленні раніше вивчений лексичний та граматичний матеріал; удосконалювати навички читання, говоріння та письма; удосконалювати вміння розуміти англійську мову на слух; навчити учнів складати рецепт з опорою на лексичні картки.

Розвивальна: розвивати пізнавальну та творчу активність учнів в процесі вивчення англійської мови; розвивати зв'язне усне та писемне мовлення, творчу уяву; розвивати спостережливість, мовну здогадку, елементи аналізу і самоаналізу.

Виховна: виховувати в учнів охайність, ввічливе ставлення до оточуючих

Освітня: розширити світогляд учнів та їх знання про різноманітні прийоми приготування страв.

Обладнання: картки, ілюстративний матеріал, роздатковий матеріал.

Procedure

Greeting

T: Good morning, dear children. Nice to meet you. How are you today?

Ps: We are fine, thank you. And you?

Warming up. Уведення в іншомовну атмосферу.

Learning a poem.

T: But firstly let's train our tongues reading a rhyme.

Vegetables and fruit

For children are very good.

Eat vegetables and fruit

And they`ll do you very good.

Conversation

T: Well-done! I think now you are ready to answer my questions:

What kind of food do you eat?

What food makes you strong and gives you energy?

Why must you eat vegetables and fruit?

Why are vitamins very important for you?

Do you eat the right food?

What food do you like to eat? What food don't you like?

What food do you think is bad for you?

6.	f	i	s	h					
			7.	y	o	g	u	r	t
			8.	f	r	u	i	t	
			9.	o	r	a	n	g	e
10.	l	e	m	o	n				
11.	s	a	n	d	w	i	c	h	

T: So, what topic will we discuss today? Yes, it is healthy food.

II. Main part of the lesson

Listening. Watching a video “Food”

1. Pre-listening activity

T: Children, let’s watch some video about what types of food must we eat, and after that you’ll be able to answer some questions.

2. While-listening

Pupils watch the video.

3. Post-listening activity

T: Answer the questions, please:

- What was happened with Jimmy? (papa doesn’t want him to eat pizza)
- What food must we eat? (All kinds of food)
- How many kinds of food do you know? (5 types)
- Why do we eat food? (to get energy to work, to play, to grow)
- What food gives us energy? (vitamins and minerals)
- In what type of food there is protein? (in fish)

T: ok, pupils, well. And now look at the blackboard. Here is some food pyramid and you must complete it with necessary food.

Pupils complete the pyramid.

Reading. (презентація PowerPoint)

T: Look at the blackboard and read a very interesting text “The Story of McDonald’s”. Today we’ll know many interesting facts about this company. Let’s work.

THE STORY OF McDONALD'S

slide 1

1937 - The McDonald brothers, Dick and Mack, open a little drive-in restaurant in Pasadena, California. They serve hot dogs and milk shakes

slide 2

1945 - They have 20 waiters. All the teenagers in town eat hamburgers there.

slide 3

1948 - They get paper boxes and bags for the hamburgers. They put price down from 30 cents to 15 cents. They cut the menu down from 25 things to only 9. There are no more waiters - it is self-service. So it is cheaper and faster. And they have windows all round the kitchen - so everyone can see it is clean. Parents start bringing their children to the restaurant. Poor families eat at a restaurant for the first time.

slide 4

1960s - The McDonald's company opens hundreds of McDonald's restaurants all over the States.

slide 5

1971 - They open restaurants in Japan, Germany and Australia.

slide 6

Now ... the McDonald's company opens a new restaurant every 8 hours! There are more than 14,000 restaurants in over 70 countries. The largest restaurant is in Beijing in China and the smallest in Tokyo.

slide 7

McDonald's restaurants serve almost exactly the same food in every country. But in Italy they serve beer, in Norway the McLak (salmon burger) and in the Netherlands the Groenteburger (vegetarian)

slide 8

Clown Ronald McDonald greets the customers at the entrance to the restaurant.

slide 9

Not so long ago they began to sell Happy Meal. It contains food and a free toy.

slide 10

Remember! Fast food is very bad and unhealthy for you!

slide 11

T: You have read the text about McDonald's. Let's do some exercises with the help of slides.

Ex.1

Finish sentences:

1. The McDonald brothers open	a. the restaurant.
2. They serve	b. waiters – it is self-service.
3. All the teenagers in town eat	c. restaurant for the first time.
4. They get paper boxes & bags for	d. 25 things to only 9.
5. They put the price down from	e. hundreds of McDonald's
6. They cut the menu down from	restaurants.
7. There are no more	f. 30 cents to 15 cents.
8. Parents start bringing their children to	g. a new restaurant every 8 hours.
9. Poor families eat at a	h. the hamburgers.
10. The McDonald's company opens....	i. Beijing in China.
11. Now the McDonald's company opensj. hamburgers there.	
	k. Exactly the same food in every
12. The largest restaurant is in	country.
13. McDonald's restaurants serve almost l. hot dogs & milk shakes	
	m. beer
14. In Italy they serve	n. a little drive-in restaurant

Ex.2

Are these sentences true or false?

- a) The first McDonald's restaurant opened in New York.
- b) The restaurants are cheaper & faster because they are self-service.
- c) The first McDonald's restaurants in Australia opened in 1960s.
- d) You can drink alcohol in McDonald in Italy.
- e) They open a new restaurant every eighteen hours.
- f) The largest restaurant is in Ginza, Tokyo.
- g) They get paper boxes & bags for the hamburgers in 1948.
- h) In 1948 McDonald's have self-service.
- i) In Norway they serve beer.
- j) The southernmost restaurant is in Fairbanks, Alaska.

T: Have you ever been to McDonald's? Did you like food? I agree with you. Their food is really delicious but it is very unhealthy. I'd like you to remember that fast food is very bad for our health.

Relaxing

T: Let's have a rest. Stand up, please. Let's revise and do our exercise.

If you like carrot – touch your nose.

If you like tomatoes – please, turn around.

If you like cucumbers – clap your hands three times.

If you like onion stamp your feet three times.

Working in teams

T: let's divide into 3 teams "Apples", "Oranges" and "Lemons". Your task - match two parts of sentences. Who will be the first – they'll get tasty things.

Pupils are divided into teams and do the task on the cards.

1. Eating carrots is	a) getting colds
2. Fish is good for	b) live long
3. Eating cheese at night makes you	c) good for eyes
4. Garlic keeps you from	d) sleeping
5. Drinking coffee keeps you from	e) your stomach
6. Yogurt makes you	f) dream
7. An apple a day keeps	g) the brain
8. Warm milk helps you	h) the doctor away
9. A cup of tea settles	i) go to sleep

Speaking

T: now, tell me, please, what recommendations do you know and what must we do to be healthy?

P1: take the right approach to food. Don't think about food as "bad" or "good". It is more important to eat a wide variety of food, especially fruits and vegetables.

P2: watch your portions. Pay attention to how much food you are eating and stop when you feel full.

P3: think about fitness. Do physical exercises for 30 minutes every day (like jumping, walking, swimming or training at the gym). Physical exercises help us to be active and healthy. They make our body strong.

P4: if you want to be healthy you mustn't eat too much. It's useful to eat fresh fruits and vegetables, they give us vitamins.

T: ok, children, very good. Remember the main rules of Healthy Lifestyle:

- Do morning exercises;
- Build your relationships with your parents and friends;
- Keep your room, house and yard clean;
- Spend much time outdoor in the fresh air;
- Don't give way to bad habits.

So, if you'll keep these rules, you'll be healthy and you'll have more energy to play, to work, to study and to be in a good mood. So

III. The end of the lesson

1. Homework

2. Summarizing

T: did you like our lesson today? What was the most interesting task for you?

What did you like/dislike?

T: Thank you for our lesson. You were great today and you worked very good. Your marks are... . You may be free. Good luck!

Додаток Д
Аудіювання з комплексним підходом

Робота в парах(складання власного діалогу без зразка) :
<https://learnenglish.britishcouncil.org/skills/listening/a2-listening/a-morning-briefing>

Додаток Е

Методичні рекомендації щодо формування мотивації в учнів до навчально-пізнавальної діяльності на уроках англійської мови

1. Врахувати індивідуальні особливості учнів.
2. Організовувати навчальну діяльність, що базується на потребах, діях, активній участі самого учня.
3. Використовувати творчі проблемні завдання.
4. Впроваджувати в навчально-пізнавальну діяльність інтерактивні технології.
5. Створити умови для розвитку самостійності учнів, самоактуалізації, самореалізації, самоствердження учня.
6. Активізувати пізнавальну самостійність, не подаючи знань в готовому вигляді.
7. Керувати самоосвітою учня: навчити трансформувати знання в досвід.
8. Надавати простір для вільного індивідуального простору.
9. Створювати умови для максимального розвитку інтелектуальних сил.
10. Розвивати здібності до контролю, самоконтролю.
11. Використовувати форми творчої співпраці.
12. Перед кожним учнем треба ставити реалістичні вимоги. Вимоги педагога мають бути високими, але не настільки, щоб учні не могли їх виконати і тому втрачали інтерес до навчання.
13. Диференціювати навчальний матеріал за ступенем складності, мірою допомоги.
14. Створювати ситуації успіху, сприятливого психологічного мікроклімату, довіри, позитивного мислення.

15. Забезпечити умови для формування та розвитку в учнів рефлексії, спонтанності, креативності.